

Antti Ahola ja Katriina Kivistö

Oulangan kansallispuiston kehittämistarpeet

Kävijöiden ja Metsähallituksen yhteistyöyritysten näkökulma

Opinnäytetyö

Kevät 2010

Maa- ja metsätalouden yksikkö

Metsätalouden koulutusohjelma

Metsätaloustuotannon suuntautumisvaihtoehto

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Maa- ja metsätalouden yksikkö

Koulutusohjelma: Metsätalouden koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Metsätaloustuotannon suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Antti Ahola ja Katriina Kivistö

Työn nimi: Oulangan kansallispuiston kehittämistarpeet – Kävijöiden ja Metsähallituksen yhteistyöyritysten näkökulma

Ohjaaja: Jorma Toopakka

Vuosi: 2010

Sivumäärä: 68

Liitteiden lukumäärä: 2

Oulangan kansallispuisto on yksi Suomen suosituimmista kansallispuistoista. Kansallispuisto tarjoaa monipuoliset retkeilymahdollisuudet matkailijoille ja hyvät puitteet alueen matkailuyritysten toiminnalle. Kansallispuiston kehittämistarpeita selvitetään mm. kyselytutkimusten avulla, ja toteutettavat kehittämistoimenpiteet esitetään alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Oulangan kansallispuiston kehittämistarpeet kävijöiden ja Metsähallituksen yhteistyöyritysten kannalta sekä pohtia eri kehittämisehdotusten toteuttamismahdollisuuksia. Aineistona käytettiin Oulangan kansallispuiston kävijä- ja yritystutkimuksia vuodelta 2009 sekä tutkimusten aikana saatuja kokemuksia ja havaintoja.

Eniten kehittämisehdotuksia löytyi kansallispuiston rakenteiden ja varustelun sekä alueen teiden, reittien ja opasteiden osa-alueilta. Kehittämistarpeet koskivat mm. jätehuollon toimivuutta ja ohjausta, tulipaikkojen riittävyttä sekä liikuntaesteisten kulkua kansallispuistossa. Muut opinnäytetyössä käsitellyt osa-alueet olivat kansallispuiston palvelut, yhteistyöyritysten näkyvyys ja tulevaisuuden mahdollisuudet. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää Oulangan kansallispuiston lisäksi muiden kansallispuistojen ja retkeilyalueiden kehittämisessä.

Avainsanat: Oulangan kansallispuisto, kehittäminen, luontomatkailu, retkeily

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Agriculture and Forestry

Degree programme: Degree programme in Forestry Production

Specialisation: Forestry Production

Authors: Antti Ahola and Katriina Kivistö

Title of thesis: Oulanka National Park's development needs – Perspective of visitors and cooperation enterprises of Metsähallitus

Supervisor: Jorma Toopakka

Year: 2010

Number of pages: 68

Number of appendices: 2

Oulanka National Park is one of the most popular national parks in Finland. It offers a variety of trekking opportunities to travellers and great conditions to travel enterprises in the area. National park's are charted with questionnaire surveys and development operations that are to be executed, are shown in management and utilization plans of the area.

The goal of this thesis was to find out the development needs of visitors and cooperation enterprises of Metsähallitus in Oulanka National Park, and deliberate the feasibility of various development proposals. As a material we used visitor and business surveys of Oulanka National Park as well as experiences and findings that were received during the course of investigations.

Most development proposals were about structures and equipments as well as roads of the area, paths and signs. Development needs concerned waste management, adequacy of fireplaces and moving possibilities of physically handicapped persons in Oulanka National Park. Other subjects in this thesis were national park services, visibility of cooperation enterprises of Metsähallitus, future possibilities. Besides Oulanka National Park, results of this thesis can be used in management and planning of other national parks as well.

Keywords: Oulanka National Park, development, nature tourism, hiking

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
1 JOHDANTO.....	8
2 TAUSTATIETOA.....	10
2.1 Oulangan kansallispuisto	10
2.1.1 Sijainti ja palvelut	10
2.1.2 Erityispiirteet	12
2.1.3 Historia.....	15
2.2 Kävijätutkimus	16
2.3 Yritystutkimus.....	17
3 TYÖN TAVOITTEET JA MERKITYS	19
4 AINEISTO JA MENETELMÄT	20
5 KEHITTÄMISTARPEET	23
5.1 Kävijöiden näkökulma	23
5.1.1 Tyytyväisiä asiakkaita	23
5.1.2 Palvelut	24
5.1.3 Rakenteet ja varustelu	25
5.1.4 Reitit, tiet ja opasteet.....	28
5.2 Yhteistyöyritysten näkökulma.....	34
5.2.1 Monipuolista toimintaa, monia tarpeita.....	34
5.2.2 Palvelut	34
5.2.3 Rakenteet ja varustelu	35
5.2.4 Tiet ja reitit	38
5.2.5 Kansallispuiston ja yhteistyöyritysten näkyvyys	40
5.3 Tulevaisuuden mahdollisuudet.....	42
5.3.1 KULMA – Kulttuuri maaseudun voimavarana	42
5.3.2 Kansallispuistoyhteistyötä Oulangalta Paanajärvelle	43
5.3.3 PAN Parks	43
6 YHTEENVETO.....	45

7 POHDINTA.....	47

LÄHTEET.....	49

LIITTEET

Liite 1. Oulangan kansallispuiston kävijätutkimuslomake

Liite 2. Oulangan kansallispuiston yritystutkimuslomake

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Oulangan kansallispuiston sijainti. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.).....	10
Kuvio 2. Oulangan kansallispuiston sijoittuminen Suomen kartalla. (Kansallispuistot 26.1.2009.).....	11
Kuvio 3. Oulangan kanjoni. (Kuva: Antti Ahola.)	13
Kuvio 4. Ristikallio. (Kuva: Antti Ahola.)	13
Kuvio 5. Kiutaköngästä reunustavat punasävyiset dolomiittikalliot. (Kuva: Antti Ahola.).....	14
Kuvio 6. Jyrävä. (Kuva: Antti Ahola.).....	15
Taulukko 1. Oulangan kansallispuiston kävijätutkimukseen 2009 vastanneiden kotimaa. (Ahola & Kivistö 2010a, 15.)	20
Taulukko 2. Vastausten jakautuminen Oulangan kansallispuistossa. (Ahola & Kivistö 2010a, 11.)	22
Kuvio 7. Kävijätyytyväisyyteen liittyvien osatekijöiden keskiarvot Oulangan kansallispuistossa. (Ahola & Kivistö 2010a.).....	23
Kuvio 8. Polttopuiden pilkkomista Savilammen nuotiopaikalla. Taustalla näkyy avomallinen puukatos. (Kuva: Katriina Kivistö.)	26
Kuvio 9. Reikäopaste Pienellä karhunkierroksella. (Kuva: Minna Koramo, Ajankohtaista Pienestä Karhunkierroksesta 5.1.2010.).....	27

Kuvio 10. Patikkapoksikyltti Valtavaaran päivätuvalla. (Kuva: Antti Ahola.)	28
Taulukko 3. Vastanneita häirinneet tekijät Oulangan kansallispuistossa. (Ahola & Kivistö 2010a, 32.)	29
Kuvio 11. Pahasti kulunut reitti Sallantien ja Ristikallion välisellä osuudella. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.).....	30
Kuvio 12. Talven aikana maastoon ajettua kivimurskettä. (Kuva: Antti Ahola.)	30
Kuvio 13. Kiutaköngäs sijaitsee luontokeskuksen läheisyydessä. (Simula & Lahti 2005, 86.).....	31
Kuvio 14. Oulangan luontokeskuksen ohi kulkeva Liikasenvaarantie (tie nro. 8693) on huonossa kunnossa. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.)	32
Taulukko 4. Kävijöiden mielipiteet Oulangan kansallispuiston palveluista ja ympäristötekijöistä. (Ahola & Kivistö 2010a, 29.)	33
Kuvio 15. Sirkkapuron laavu sijaitsee Oulankajoella melontareitin varrella. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.).....	36
Kuvio 16. Veneennostopaikka Vattumutkassa lyhentäisi veneenkuljetusmatkoja. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.).....	37
Kuvio 17. Oulangan kansallispuiston kävijätutkimukseen 2009 vastanneiden tiedonlähteet kansallispuistosta. (Ahola & Kivistö 2010a.)	41

1 JOHDANTO

”Kumeana kuului jymy kuin kaukaisen ukkosen tuolta alhaalta kallion onkalosta. Heti huomasi, ettei tuo ollut tavallisen kosken kohinaa. Maaemäkin tuntui tärähtelevän jalkojen alla, vaikka vankan siinä perustuksen olisi pitänyt olla, kun näet oli kovaa kalliovuorta. Vaivalla laskeuttuamme jyrkän törmän alle läpi tiheän metsikön, avautui eteemme putous, jota ei äsken unhota.

Uhkean kaunis oli putouksen ulkomuoto: tavattoman korkeat ja jyrkät kallioseinät sen kahden puolen, kallioiden päällä rehevä havumetsä. Putouksen ylipuolella ovat äyräät taaempaan toisistaan, jättäen siten vedelle väkevemmän kulkutien. Niskalla ne kuitenkin jo lähenevät toisiaan ja ensimmäisessä putouksessa käy veden väylä melko kapeaksi. Sen alla töyräät taas hiukan loittonevat, supistaakseen aukon muutamia metriä alempana vielä suppeammaksi, niin että ainoastaan neljän viiden metrin levyinen solukka jääpi vuoriseinien väliin. Sen kautta nyt koko tuon valtavan veden paljouden täytyy pusertautua jyrkkänä putouksena. Siinä ikäänkuin vuoren selkäsuoni on poikki katkaistu, sillä kohta tuon kuohun alla törmät taasen taantuvat samalla loivetenkin. Kappaleen alempana kallion kalju kylki jo peittyy maan kamaran alle ja törmä kasvaa tiuhaa metsää miltei veden rajaan saakka.

Ja itse putous?! Niin — voisiko kuvata sen osaksikaan sellaiseksi kuin se oli!”

(Korhonen 1895, kuvaus Oulangan kansallispuistossa sijaitsevasta Jyrävästä teoksessa Veneellä poikki Suomenniemen – seikkailuja Pohjanmaan vesillä ja saloilla.)

Oulangan kansallispuisto on yksi Suomen suosituimmista kansallispuistoista. Korkeat kävijämäärät asettavat vaatimuksia kansallispuiston kehittämiseksi, jotta ympäristö kestäisi kasvavan kävijämäärän ja toisaalta kansallispuisto säilyisi mahdollisimman luonnontilaisena. Kansallispuiston kehittämistarpeita kartoitetaan mm. viiden vuoden välein tehtävillä kävijä- ja yritystutkimuksilla, ja toteutettavat kehittämistoimenpiteet esitetään alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Hoitoa ja käyttöä suunniteltaessa tulee muistaa luonnon ja ympäristön suojelu, joka on kansallispuiston tärkein tehtävä. Lisäksi kansallispuiston tarkoitus on palvella ympäristökasvatusta tarjoamalla puitteet luonnon havainnointiin, auttaa luonnontieteellistä

tutkimusta ja ympäristön tilan seurantaan sekä toimia yleisenä, kaikille avoimena olevana virkistyskohteena. (Heinonen 2007, 141.)

Suoritimme metsätalousinsinöörin ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvan viimeisen työharjoittelujakson kesällä 2009 Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalveluissa Kuusamossa. Työtehtäviimme kuului Oulangan kansallispuiston kävijätutkimuksen sekä Oulangan ja Riisitunturin kansallispuistojen yritystutkimusten toteuttaminen ja raportointi. Opinnäytetyömme aihe muotoutui harjoittelujaksolla työ- ja vapaa-aikanamme Oulangan kansallispuistosta saatujen kokemusten ja havaintojen perusteella. Aihe oli molemmille mieluinen, sillä aktiivisina luonnossa liikkujina pidämme kansallispuistoja tärkeinä retkeilyalueina. Muutamaan Suomen kansallispuistoon tutustuneena on helpompaa muodostaa myös oma mielipide Oulangan kansallispuiston kehittämistarpeista.

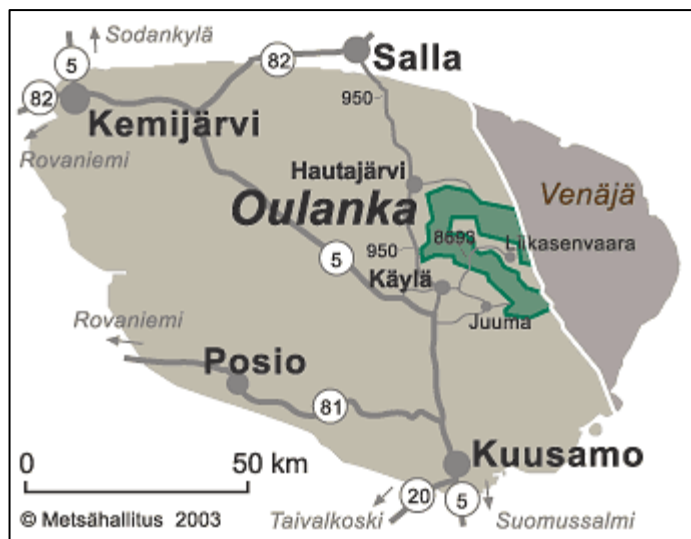
Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa Oulangan kansallispuiston kehittämistarpeita kävijöiden ja Metsähallituksen yhteistyöyritysten näkökulmasta sekä pohtia kehittämistarpeiden ja -ehdotusten toteuttamismahdollisuuksia kansallispuiston tärkeimmät tehtävät huomioon ottaen. Lisäksi on muistettava myös suoje- lu- ja retkeilyalueisiin liittyvät lait, asetukset, rajoitukset sekä alueen ohjeet ja säännöt, jotka ohjaavat kansallispuistoissa suoritettavia toimenpiteitä, liikkumista ja leiriytymistä. Käsittelemme opinnäytetyössämme vain esiin tulleita kehittämistarpeita, emmekä lähde systemaattisesti arvioimaan kunkin osa-alueen jokaista tekijää ja niiden kehittämismahdollisuuksia.

2 TAUSTATIETOA

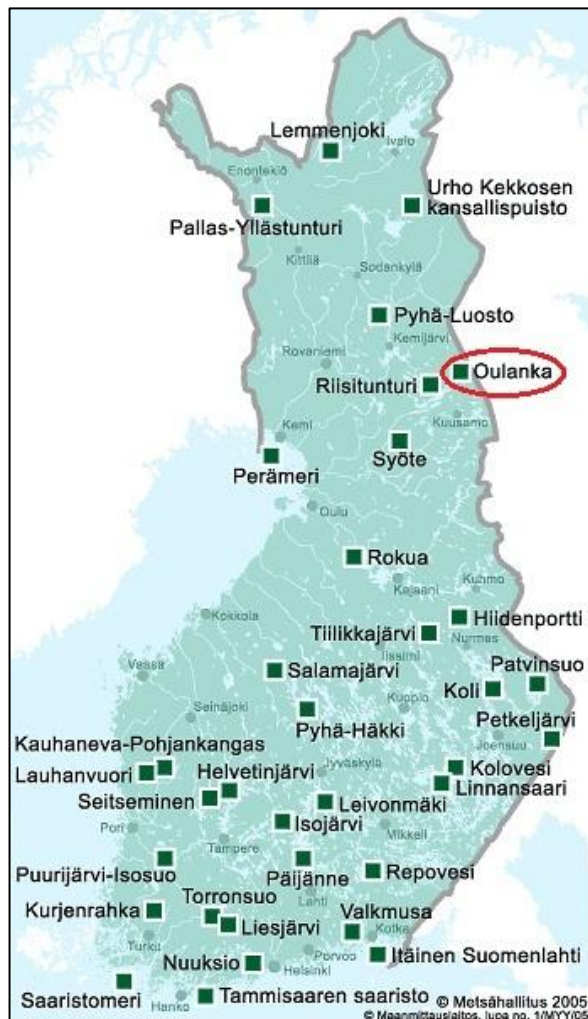
2.1 Oulangan kansallispuisto

2.1.1 Sijainti ja palvelut

Oulangan kansallispuisto sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakuntien alueella Kuusamon ja Sallan kunnissa. Puiston pinta-ala on 270 km², ja se on manteleella sijaitsevista 31 kansallispuistosta viidenneksi suurin. Kansallispuistossa vieraili vuonna 2009 noin 165 000 kävijää. Puiston itäraja myötäilee Suomen ja Venäjän rajaa yhtyen rajavyöhykkeellä Venäjän puolella sijaitsevaan Paanajärven kansallispuistoon (Kuvio 1 ja 2). Kansallispuistoa lähimpänä ovat Hautajärven, Juuman ja Käylän kylät. Matkaa Oulangan kansallispuistosta Kuusamon keskustaankertyy noin 50 kilometriä ja Sallan keskustaankertyy noin 40 kilometriä. (Oulangan kansallispuisto 19.2.2010.)

Kuvio 1. Oulangan kansallispuiston sijainti. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.)

Kuvio 2. Oulangan kansallispuiston sijoittuminen Suomen kartalla. (Kansallispuistot 26.1.2009.)

Oulangan kansallispuiston keskus ja pääopastuspaikka on Kiutakönkään vieressä sijaitseva Oulangan luontokeskus, joka toimii mm. vaeltajien välietappina Karhunkierroksen varrella. Luontokeskuksen läheisyydessä sijaitsee myös Oulangan leirintäalue, joka tarjoaa majoituspalveluita kesäaikaan. Kansallispuiston rajojen ulkopuolella tärkeimmät palvelupisteet ovat Hautajärven luontotalo ja Rukan hiihtokeskus, jotka ovat suosittuja Karhunkierros-vaellusreitin lähtö- ja päätepisteitä. Karhunkierroksen varrella on yhdeksän auto- tai päivätupaa ja useita tulentekopaikkoja. Näiden lisäksi lukuisat yritykset tarjoavat aktiviteetteja ja palveluita kansallispuiston alueella.

2.1.2 Erityispiirteet

Oulankaa kutsutaan virtaavien vesien kansallispuistoksi. Tummavetinen Oulankajoki saa alkunsa Etelä-Sallan suoalueilta, kun taas Kitkajoen kirkas vesi on peräisin lähdepohjaisesta Kitkajärvestä. Molemmat joet mutkittlevat kansallispuiston läpi kohti itää laskien Venäjän puolella sijaitsevaan Paanajärveen. (Simula & Lahti 2005, 23–25.) Oulangan kansallispuiston pohjoisboreaaliseen taigaan kuuluvat vanhat mäntyvaltaiset havumetsät peittävät suurinta osaa kansallispuistosta (Oulangan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma 2003, 41). Jylhien jokilaaksojen ansiosta kansallispuistossa viihtyvät vaativimmatkin kasvilajit, kuten kansallispuiston tunnusta koristava Neidonkenkä. Vaihtelevuutta kansallispuiston maisemaan tuovat lehdot sekä puiston pohjoisosaa peittävät laajat suot. (Oulangan luonto 2.12.2009.) Oulangan alueen eläinlajisto on huomattavan runsas, vaikka monet lajit esiintyvätkin harvalukuisina ja vaikeasti havaittavina. Nisäkäslajien lukumäärä on noin 30 ja lintulajeja puistossa pesii arviolta sata. (Oulangan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma 2003, 42.)

Oulangan kansallispuiston suosituin ja samalla yksi Suomen suosituimmista retkeilyreiteistä on Karhunkierros, joka kulkee pohjois–etelä-suunnassa kansallispuiston läpi. Reitillä on mittaa noin 80 kilometriä ja sen ohjeellinen kulkuaika on 4–6 päivää. Useimmat Oulangan kansallispuiston nähtävyyksistä sijaitsevat Karhunkierroksen varrella, eikä päiväkävijäkään tarvitse kävellä kuin muutama kilometri päästäkseen kohteisiin. Seuraavassa on lueteltuna kansallispuiston tärkeimpiä nähtävyyksiä:

Oulangan kanjoni sijaitsee kansallispuiston pohjoisosassa, Savilammen läheisyydessä, ja on yksi puiston jylhimmistä kohteista. Kanjonin pohjalla mutkittlevaa Oulankajokea reunustavat noin 50 metriä korkeat kalliot (Kuvio 3). Oulangan kanjonin yhteydessä on myös kuuden kilometrin pituinen päiväreitti, jonka varrelta löytyy Savilammen autiotupa.

Kuvio 3. Oulangan kanjoni. (Kuva: Antti Ahola.)

Ristikallio on niin ikään puiston pohjoisosassa sijaitseva jylhä kalliomuodostelma Oulankajokeen yhtyvän Aventojoen varrella (Kuvio 4). Kalliot kohoavat täälläkin kymmenien metrien korkeuteen.

Kuvio 4. Ristikallio. (Kuva: Antti Ahola.)

Taivalköngäs, yksi vaikeimmin saavutettavista nähtävyyksistä, on Oulankajoen toiseksi suurin koski; sen putouskorkeus on hieman yli kuusi metriä. Taivalkönkään kohdalla Oulankajoki haarautuu kolmeen haaraan, joista jokaisen yli pääsee riippusiltoja pitkin. Läntisimmän haaran kupeessa sijaitsee kaksikerroksinen Taivalkönkään autiotupa, joka alun perin palveli savottamiehiä muonapirttinä 1900-luvun alussa.

Kiutaköngäs on Oulangan kansallispuiston suosituin ja kuuluisin nähtävyys. Sadan metrin mittaiselle koskelle kertyy putouskorkeutta noin 14 metriä. Koskea reunustavat punasävyiset dolomiittikalliot (Kuvio 5), joihin on jääkauden aikana muodostunut hiidenkirnuja ja onkaloita. Oulangan luontokeskukselta on matkaa Kiutakönkäälle noin 800 metriä.

Kuvio 5. Kiutaköngästä reunustavat punasävyiset dolomiittikalliot. (Kuva: Antti Ahola.)

Jyrävä on Kitkajoen näyttävin koski; putouskorkeutta sille kertyy yhdeksän metriä (Kuvio 6). Se sijaitsee Pieni karhunkierros -päiväreitän varrella, joka on osa Karhunkierros-vaellusreittiä. Kosken uoma on kapea, ja koskenlaskijat jättävätkin Jyrävän laskematta sen vaarallisuuden vuoksi.

Kuvio 6. Jyrävä. (Kuva: Antti Ahola.)

Kallioportti on Pienen karhunkierroksen varrella sijaitseva korkea jyrkänne, jonka laelta avautuu näkymät havumetsien yli. Nousu Kallioportille on rankka, sillä korkeusero on yli 60 metriä. (Karhunkierros Retkeilyopas & kartta 2007.)

Yllä mainittujen kohteiden lisäksi Oulangan kansallispuistosta ja sen läheisyydestä löytyy monia muitakin nähtävyyksiä. Näitä ovat mm. Karhukierroksen varrelta löytyvät Konttaisen vaara ja Valtavaara. Molemmat vaaroista sijaitsevat Rukan hiihtokeskuksen vieressä, kansallispuiston rajojen ulkopuolella.

2.1.3 Historia

Oulangan kansallispuiston kallioperä kuuluu Fennoskandian kilpeen, joka muodostui noin 2,5 miljardia vuotta sitten. Yli miljardi vuotta sitten tapahtuneet maanjäristykset ja 10 000 vuotta sitten päättynyt jääkausi ovat muovanneet alueen pinnanmuodot nykyiselleen. (Simula & Lahti 2005, 11–14.) Ensimmäisten asukkaiden arvellaan saapuneen Oulangan alueelle esikeraamisella ajalla noin 7 000–4 200 eaa., vaikka koko Kuusamon alueelta onkin löytynyt vain muutamia asuinpaikka-jäännöksiä. Saamelaiset asuttivat Oulangan aluetta ainakin vielä 1600-luvulla,

mutta 1670-luvulta lähtien suomalaiset levittäytyivät kohti Pohjois-Kuusamaa, ja saamelaiset vetäytyivät alueelta tai sulautuivat suomalaisväestöön. (Oulanka – kuohujen keskeltä kansallispuistoksi 2006, 13–16.)

Maantieteilijä J. E. Rosberg esitti ensimmäisenä kansallispuiston perustamista Kuusamon alueelle jo vuonna 1897. Kesti kuitenkin vuoteen 1917 saakka, ennen kuin Oulangan aluetta alettiin tutkia tarkemmin. Professori Kaarlo Linkola teki 1926 metsähallinnon toimeksiannosta suunnitelman luonnonsuojelualueiden erottamisesta Pohjois-Suomen valtionmailla, mikä viimein teki mahdolliseksi varsinaisen Oulangan perustamishankkeen. Isojaosta, toisesta maailmansodasta sekä vuosia kestäneestä poliittisesta ja paikallisväestön vastustuksesta huolimatta joulukuussa 1956 annettu laki uusien luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille johti viimein Oulangan kansallispuiston perustamiseen. (Oulanka – kuohujen keskeltä kansallispuistoksi 2006, 60–96.)

2.2 Kävijätutkimus

Kävijätutkimusten merkitys on kasvanut retkeily- ja suojelualueiden kävijämäärien nousun ja luonnon virkistyskäytön korostumisen johdosta. Tutkimuksissa pyritään tuottamaan vertailukelpoista tietoa mm. kävijärakenteesta (sukupuoli, ikä, koulutus), kävijäytyvyväisyydestä, kävijöiden harrastuksista, alueen käytöstä ja käyntiin liittyvästä rahankäytöstä. Tähän mennessä kymmenet alueet ovat osallistuneet Metsähallituksen tekemiin tai teettämiin yhtenäisiin kävijätutkimuksiin. Tutkimukset toteutetaan vakioidulla menetelmällä, ja ne pyritään uusimaan viiden vuoden välein. (Heinonen 2007, 114.) Vuoden 2009 kävijätutkimuksen (Ahola & Kivistö 2010a) lisäksi Oulangan kansallispuistossa on tehty kävijätutkimuksia ja pienimuotoisempia selvityksiä vuosina 1988, 1991, 1995, 1999, 2000 ja 2005.

Kävijätutkimusten avulla saadaan tärkeää tietoa, jota voidaan hyödyntää monella eri tavalla. Ensisijaisesti tutkimusten tarkoituksena on tuottaa tietoa käytännön suunnitteluun ja alueiden hoitoon. (Suojelu- ja retkeilyalueiden kävijätutkimukset yhtenäisellä tavalla 22.1.2010.) Paikallisella tasolla tietoa tarvitaan suojelu- ja vir-

kistysalueiden hoidossa ja suunnittelussa sekä matkailun kehittämisessä. Alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla kävijätietoja käytetään apuna päätöksenteossa, suunnittelussa, raportoinnissa ja vertailuissa. (Kajala ym. 2009, 4.) Kävijätutkimusten kyselylomakkeiden luonnissa käytetään valmista lomakepohjaa, jota muokataan kohdealueen mukaan. Kysymysten muoto pyritään pitämään samanlaisena, jotta tulosten vertailukelpoisuus muihin kävijätutkimuksiin säilyisi.

2.3 Yritystutkimus

Metsähallituksen luontomatkailualueiden yritystutkimusten tavoitteena on kerätä tietoa niistä yrityksistä, jotka käyttävät liiketoiminnassaan Metsähallituksen hallinnoimia alueita. Yritysten lisäksi tutkimuksissa haastatellaan tarpeen mukaan myös yhdistyksiä. Yritystutkimuksissa selvitetään mm. yritysten taustatiedot, tutkimuksen kohdealueen käyttö sekä yritysten tulevaisuuden näkymät. Tutkimuksista saatavaa tietoa hyödynnetään kohdealueen hoidon ja käytön suunnittelussa. (Luontomatkailualueiden yritystutkimukset 22.1.2010.) Yritystutkimusta varten on laadittu mallikyselylomake, jota muokataan kohdealuetta vastaavaksi. Niin kuin kävijätutkimuksissa, yritystutkimuksissakin kysymykset pyritään pitämään samanlaisina vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi.

Oulangan kansallispuistossa ei ole tehty aikaisemmin kattavaa yritystutkimusta. Tuorein tutkimus, joka liittyy yritysten toimintaan matkailualueella, on Pekka Kauppi-
lan (2007) selvitys matkailun taloudellisista vaikutuksista Kuusamon kaupungissa vuonna 2005. Tutkimuksessa ei kuitenkaan viitata millään tavoin Oulangan kansallispuistoon, joten tulosten vertailu Oulangan kansallispuiston yritystutkimukseen 2009 (Ahola & Kivistö 2010b) on lähes mahdotonta, emmekä voi hyödyntää tuota aineistoa opinnäytetyössämme.

Oulangan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa (2003, 48–53) on määritelty matkailun yritystoiminnan periaatteet, jotka ovat ohjanneet ja rajoittaneet yritysten toimintaa kansallispuiston alueella ja toisaalta asettaneet tavoitteet kansallispuiston kehittymiselle. Alueen rakenteita ja palveluita on pyritty lisäämään tar-

peen mukaan. Uusi Oulangan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma valmistuu vuonna 2010. Suunnitelmasta ilmenee kansallispuiston uudet kehittämistavoitteet, joita mm. yritystoiminta asettaa alueelle.

3 TYÖN TAVOITTEET JA MERKITYS

Tavoitteena on selvittää Oulangan kansallispuiston kehittämistarpeet sekä kävijöiden että kansallispuiston alueella toimivien Metsähallituksen yhteistyöyritysten kannalta. Kävijöiden näkökulmasta tarkastellaan mm. kansallispuiston palveluiden ja palvelurakenteiden määrää ja laatua, opastusta sekä kansallispuiston ohjeita ja sääntöjä. Yritysten tarpeet liittyvät edellä mainittujen lisäksi mm. kansallispuiston näkyvyyteen ja käyttörajoituksiin. Opinnäytetyössä arvioidaan kehittämistarpeiden toteuttamismahdollisuuksia ja hyödyllisyyttä kansallispuistolle. Tulosten tarkastelussa hyödynnetään myös tutkimusten aikana kertyneitä kokemuksia ja havaintoja Oulangan kansallispuistosta.

Oulangan kansallispuiston viimeisin hoito- ja käyttösuunnitelma on vuodelta 2003. Hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteena on ohjata alueen hoitoa ja käyttöä halutulla tavalla. Suunnitelmaa laadittaessa apuna käytetään mm. kävijätutkimuksista saatavaa tietoa. Opinnäytetyössä otetaan huomioon kaikki esiin tulleet kehittämistarpeet riippumatta niiden toteutumisesta. Kaikkia kansallispuiston toimivuuteen vaikuttavia tekijöitä ei kuitenkaan analysoida, jos kehittämistarpeita ei ole tullut ilmi.

Tätä työtä voidaan hyödyntää Oulangan kansallispuiston sekä soveltuvin osin muidenkin kansallispuistojen ja retkeilyalueiden kehittämisessä. Tuloksissa tuodaan esiin myös kehittämistarpeiden toteuttamisessa esiintyvät rajoitukset sekä kansallispuiston ohjeet ja säännöt, joita jokaisen tulisi noudattaa.

4 AINEISTO JA MENETELMÄT

Kesällä 2009 tekemämme Oulangan kansallispuiston kävijätutkimus (Ahola & Kivistö 2010a) toimi pääaineistona opinnäytetyössämme pohtiessamme parannuksia kävijöiden kannalta. Tutkimukseen osallistui 378 kävijää 14:stä eri maasta (Taulukko 1). Ulkomaalaisten kävijöiden osuus vastauksista oli 8 %. Miehiä ja naisia oli vastanneissa lähes yhtä paljon, ja heidän keski-ikänsä oli noin 46 vuotta. Vastaa- jista 315 täytti kyselylomakkeen henkilökohtaisesti ja 55 haastateltiin paikanpäällä. Lisäksi kolmelle vastaajalle annettiin lomake mukaan, jonka he palauttivat postitse vastauskuoressa Metsähallituksen toimistolle Kuusamoon. (Ahola & Kivistö 2010a, 12, 14.) Kyselylomakkeita oli suomen-, englannin- ja saksankielisinä. Tutkimuk- seen vastaajan tuli olla 15 vuotta täyttänyt henkilö, joka oli ehtinyt oleskella kansal- lispuiston alueella jonkin aikaa. Juuri puistoon saapuneita henkilöitä ei haastateltu.

Taulukko 1. Oulangan kansallispuiston kävijätutkimukseen 2009 vastanneiden kotimaa. (Ahola & Kivistö 2010a, 15.)

Kotimaa	kpl	%
Suomi	349	92
Saksa	6	2
Alankomaat	4	1
Sveitsi	3	1
Ranska	3	1
Tšekki	3	1
Itävalta	2	1
Iso-Britannia	2	1
Norja	1	0
Espanja	1	0
Ruotsi	1	0
Belgia	1	0
Viro	1	0
Italia	1	0
Yhteensä	378	100

Yritysten tarpeita selvitetessä käytimme opinnäytetyön aineistona viime kesänä toteuttamaamme Oulangan kansallispuiston yritystutkimusta 2009 (Ahola & Kivistö 2010b). Tutkimukseen osallistui 17 Oulangan kansallispuistossa yritystoimintaansa harjoittavaa Metsähallituksen yhteistyöyritystä. Nämä yritykset ovat solmineet

yhteistyösopimuksen Metsähallituksen kanssa ja ovat samalla sitoutuneet noudattamaan kestävän luontomatkailun periaatteita (Kestävän luontomatkailun periaatteet luonnonsuojelualueilla 1.2.2010). Vastineeksi yritykset saavat käyttää Metsähallituksen hallinnoimia alueita yritystoiminnassaan.

Tutkimusten toteutukseen saimme ohjeita ja neuvoja Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelujen erikoissuunnittelijoilta Sari Alatossavalta ja Matti Tapaniselta. Kyselylomakkeiden mallipohjia muokattiin Oulangan kansallispuiston aluetta palvelevaksi. Kävijätutkimusten kysymykset koskivat mm. kävijärakennetta, seurueen koostumusta ja kokoa, tärkeimpiä aktiviteetteja, palveluiden laatua ja määrää, ympäristöä, ennako-odotuksia sekä rahankäyttöä kansallispuiston alueella. Kävijätutkimuksen kyselylomake on esitetty liitteessä 1. Yrityksiltä kysyttiin mm. yritysten asiakaskuntaa, tärkeimpiä aktiviteetteja kansallispuistossa, tyytyväisyyttä alueen palveluihin ja rakenteisiin sekä toiveita kansallispuiston kehittämiseksi. Yritystutkimuslomake on liitteessä 2. Osa kysymyksistä antaa suoraan vastauksia omaan tutkimusongelmaamme, mutta osa käyttämästämme aineistosta on tutkimuksien aikana kuultua epäsuoraa tietoa ja omiin kokemuksiin perustuvaa pohdintaa.

Kävijätutkimuksen aineistonkeruu tapahtui 26.5.2009–30.9.2009 välisenä aikana. Aineiston keruuseen osallistui meidän lisäksi Metsähallituksen oma henkilöstö 26.5.–12.6. välisenä aikana. Syyskuussa 15.9.–23.9. aineistoa keräsi opiskelija Terhi Mustonen Helsingin yliopistosta. Otantapäivät noudattelivat pääpiirteittäin vuoden 2005 kävijätutkimuksen aikataulua. Aineiston keruu tapahtui satunnaisesti joko aamupäivällä (klo 10–15) tai iltapäivällä (klo 12–17). Varsinaisten otantapäivien lisäksi aineistoa kerättiin myös muutamana lisäpäivänä. (Ahola & Kivistö 2010a, 11.) Aineiston keruuta toteutettiin kaikkiaan kymmenessä paikassa, jotka sijaitsivat eri osissa kansallispuistoa (Taulukko 2). Kävijätutkimuksen aikana jokaisesta keruupäivästä pidettiin keruupäiväkirjaa, johon merkittiin päivämäärä, keruupaikan nimi, kellonajat, säätila, kerättyjen lomakkeiden lukumäärä, mahdolliset kieltäytyjät ja muut huomioitavat asiat. Yritystutkimus toteutettiin haastattelemalla kunkin yrityksen yhteyshenkilöä joko yrityksen omissa toimitiloissa tai Metsähallituksen toimistossa Kuusamon keskustassa. Toinen haastattelijoista kirjasi ylös

varsinaisen yritystutkimuksen vastauksia, kun taas toinen teki muistiinpanoja muista haastattelun aikana ilmi tulleista seikoista. Molempien tutkimusten tulokset tallennettiin lomake kerrallaan Metsähallituksen omaan sähköiseen ASTA-asiakastietojärjestelmään ja osa yritystutkimuksen vastauksista koottiin Excel-taulukkoon. Asiakastietojärjestelmä koosti tutkimusten tuloksista yhteenvedot, joita hyödynnettiin lopullisissa tutkimusraporteissa. Excel-taulukkoon tallennettiin pääasiassa avointen kysymysten vastaukset, joiden koostaminen oli vaikeampaa ja tulkinnanvaraisempaa, mutta toisaalta ne antoivat enemmän tietoa yrityksistä. Raportoinnissa oli tärkeää muistaa, etteivät yksittäisen yrityksen tiedot ole pääteltävissä tuloksista.

Taulukko 2. Vastausten jakautuminen Oulangan kansallispuistossa. (Ahola & Kivistö 2010a, 11.)

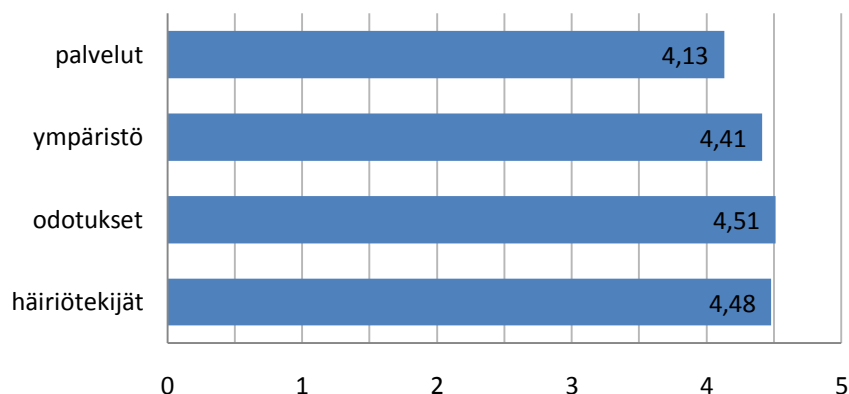
Haastattelupaikka	kpl	%
Harrisuvanto	36	10
Kiutaköngäs	58	15
Oulangan leirintäalue	22	6
Oulangan luontokeskus	82	22
Nurmisaaren tulipaikka	6	2
Savilampi	25	7
Siilastupa	106	28
Taivalköngäs	25	7
Hautajärven luontotalo	12	3
Jussinkämpä	5	1
Yhteensä	377	100

5 KEHITTÄMISTARPEET

5.1 Kävijöiden näkökulma

5.1.1 Tyytyväisiä asiakkaita

Oulangan kansallispuiston kävijätyytyväisyysindeksi oli vuoden 2009 kävijätutkimuksen mukaan 4,29 (Ahola & Kivistö 2010a, 32). Tähän valtakunnallisesti vertailukelpoiseen indeksiin vaikuttaa neljä osatekijää; kansallispuiston palvelut, ympäristö, kävijöiden ennakko-odotukset käynnin suhteen sekä häiritsevät tekijät kansallispuistossa. Jokainen osatekijä pitää puolestaan sisällään monta eri muuttujaa, joita kävijätutkimuksessa kysytään. Näiden muuttujien keskiarvoista lasketaan kävijätyytyväisyysindeksi, joka kuvaa kävijöiden kokonaistyytyväisyyttä kansallispuistoon. Indeksien arvo ilmoitetaan asteikolla 1–5, jossa arvosana 1 tarkoittaa erittäin huonoa ja 5 erittäin hyvää. Indeksien arvosana 4,29 on siis erinomainen. Jokaisen neljän edellä mainitun osatekijän keskiarvo kipuaa yli neljään, joka kertoo kävijöiden olleen tyytyväisiä kansallispuistoon kokonaisuudessaan (Kuvio 7). Hyvästä indeksistä huolimatta kävijät toivat esille monia Oulangan kansallispuistoon liittyviä epäkohtia, joita omat kokemukset ja havainnot osittain tukivat.

Kuvio 7. Kävijätyytyväisyyteen liittyvien osatekijöiden keskiarvot Oulangan kansallispuistossa. (Ahola & Kivistö 2010a.)

5.1.2 Palvelut

Palvelupiste Karhuntassu on ensimmäinen matkailuneuvontapiste etelästä päin tuleville matkailijoille, ja vaikka se sijaitseekin Kuusamon keskustan läheisyydessä, sillä on suuri merkitys Oulangan kansallispuistolle. Palvelupisteen toiminnasta vastaa Metsähallitus, jonka lisäksi asiakkaita palvelevat Kuusamo Info, Keskusvaraamo Lomarengas-FinFun Ruka sekä Ruka–Kuusamo-matkailuyhdistyksen ja Naturpolis Kuusamo -matkailun kansainvälistymishankkeen toimipisteet. Retkeilyneuvonnan ja opastuksen lisäksi Karhuntassu myy Metsähallituksen metsästys- ja kalastuslupia sekä Oulangan kansallispuiston teematuotteita. Samassa rakennuksessa voi tutustua luontokuvaaja Hannu Hautalan elämäntyötä kuvaavaan näyttelyyn.

Varsinkin kesällä monet kotimaiset ja ulkomaiset matkailijat tulevat palvelupisteeseen hakemaan tietoa Oulangan kansallispuistosta ja Kuusamon alueen muista nähtävyyksistä. Karhuntassu on avoinna vuoden ympäri arkisin 9.00–17.00 ja lauantaisin 10.00–14.00, sunnuntaisin se on suljettu. Vaikka Karhuntassu on rakennettu matkailijoita varten, sen aukioloajat eivät nykyisellään palvele tarpeeksi hyvin Oulangan kansallispuistoon tulevia asiakkaita. Monet lomaansa viettävät saapuvat alueelle viikonlopun aikana, usein vasta myöhään iltapäivällä tai illalla, jolloin palvelupiste on jo kiinni. Varsinkin viikonloppuisin neljän tunnin aukioloaika on aivan liian lyhyt niille matkailijoille, jotka saapuvat Kuusamoon illalla ja haluaisivat hakea tietoa esimerkiksi kansallispuiston leiriytymismahdollisuuksista. Aukioloaikoja tulisi pidentää siten, että Karhuntassu palvelisi arkisin 9.00–20.00 ja lauantaisin 10.00–20.00. Myös luontokeskuksen läheisyydessä sijaitsevan Oulangan leirintäalueen aukioloaikoihin kaivattaisiin muutosta. Nykyisellään leirintäalue palvelee kansallispuiston kävijöitä ympäri vuorokauden 1.6.–31.8. välisen ajan. Vaikka suurin osa kansallispuiston kävijämäärästä jakaantuukin kesäkuukausille, voitaisiin leirintäalueen aukioloa pidentää siten, että se palvelisi kävijöitä ympäri vuoden tai ainakin lisäksi touko- ja syyskuun ajan. Sekä Karhuntassun että leirintäalueen aukioloaikojen pidentäminen lisäisi työvoiman tarvetta sekä palkkakustannuksia, ja siksi aukioloaikojen muutokset voivat jäädä toteutumatta. Etenkin yksityisomistuksessa olevan leirintäalueen kustannukset voisivat nousta hyötyä suuremmiksi.

5.1.3 Rakenteet ja varustelu

Oulangan kansallispuistossa on kahdeksan autiotupaa, joista neljä sijaitsee Karhunkierros-retkeilyreitillä varrella, kaksi puiston länsiosassa Ristikallion suunnalla, yksi Pienen karhunkierroksen varrella ja yksi puiston itäosassa Keroharjun reitillä. Yleisesti ottaen kävijät olivat erittäin tyytyväisiä autiotupien kuntoon ja varusteluun. Yksi retkeilijä halusi autiotupien yhteyteen murtovarman rahalippaan, johon voisi lahjoittaa rahaa Oulangan kansallispuiston kunnossapitoa varten.

Oulangan kansallispuistossa käy vuosittain noin 160 000 kävijää, joten jätehuollon merkitys on suuri puiston puhtaanapidon kannalta. Kansallispuiston alueella on kuusi ekopistettä, joihin voi lajitella kierrätettävän jätteen, kuten metallin ja lasin. Pisteisiin on mahdollista jättää myös ongelmajätteiksi luokiteltavat paristot ja pienakut. Kaikki kuusi ekopistettä sijaitsevat Karhunkierros-retkeilyreitillä varrella. Ekopisteiden lisäksi Oulangan kansallispuiston varustukseen kuuluvat huonosti merkatut omat jäteastiat biohajoaville jätteille, kuten hedelmien kuorille. Näitä biojäteastioita on sijoitettu ympäri puistoa yleensä nuotiopaikkojen läheisyyteen. Kansallispuistoissa päävastuu jätteiden lajittelusta tai niiden tuonnista pois maastosta on kuitenkin kävijöillä. Oulangan kansallispuistossa noudatetaan roskattoman retkeilyn periaatetta (Estä jätteiden syntymistä 19.2.2010), joka ei ole kuitenkaan kaikille luonnossa liikkujille itsestään selvyyttä. Tämä aiheuttaa ongelmia varsinkin nuotiopaikoilla, joissa biojätteisiin päätyy varsin paljon sinne kuulumatonta jätettä, kuten muovia ja metallia. Omien kokemustemme mukaan jokaisella nuotiopaikalla tulisikin olla selkeästi merkityt sekajäte- että biojäteastiat, jotta edellä mainittu ongelma korjaantuisi. Toisaalta täytyy miettiä, vaikuttaako sekajäteastioiden lisääminen nuotiopaikkojen varustukseen retkeilijöiden halukkuuteen kantaa jätteitään pois maastosta omatoimisesti. Ekopisteiden määrää kansallispuiston alueella tulisi kuitenkin lisätä, jotta metallit ja lasit eivät päätyisi nuotiopaikkojen komposteihin.

Nuotiopaikkojen perusvarustukseen kuuluvat ensisammutusastiat olivat myös usein täynnä retkeilijöiden jälkeensä jättämiä roskia ja siten käyttökelvottomia. Tämä koski erityisesti Savilammen ja Taivalkönkään autiotupien nuotiopaikkoja. Samankaltaisia ongelmia esiintyi myös Siilastuvan nuotiopaikalla, jota kuormittaa

suuri kävijämäärä. Savilammen nuotiopaikalla roskia päätyi myös tuhkille tarkoitettuun säiliöön. Nuotiopaikan varusteille tulisikin olla omat selkeästi merkityt paikat, jotta väärinkäsityksiltä välttyttäisiin.

Kansallispuiston nuotiopaikoista puhuttaessa kävijät moittivat ennen kaikkea polttopuiden huonoa laatua. Jokaiselle nuotiopaikalle on rakennettu asiaankuuluvasti oma katos puiden suojaksi. Suurin osa katoksista on avonaisia, jonka vuoksi polttopuut altistuvat helposti sään vaihtelulle (Kuvio 8). Katoksista huolimatta puut olivat usein kosteita ja nuotion sytyttämiseen kuluikin tästä syystä tavallista enemmän aikaa. Omat havaintomme osoittivat, että avokatokset eivät olleet riittävän suojaavia, varsinkin kun useimmilla nuotiopaikoilla polttopuut olivat useamman metrin mittaisia rankoja. Tämä johti siihen, että pienellä tuulella avustettu sade pääsi esteettä kastelemaan polttopuita. Avokatokset voitaisiin korvata ovilla varustetuilla polttopuuvajoilla, jolloin puut olisivat paremmin suojassa sään vaikutuksilta. Avokatokset kuitenkin helpottavat polttopuubarantojen täydentämistä, eikä puita tarvitse sahata pätkiksi, jotta ne saataisiin mahtumaan katokseen. Tämä vähentää omalta osaltaan myös puun kulutusta nuotiopaikoilla, sillä mitä enemmän työtä kävijät joutuvat tekemään polttopuidensa eteen, sitä säästeliäämmin he niitä käyttävät.

Kuvio 8. Polttopuiden pilkkomista Savilammen nuotiopaikalla. Taustalla näkyy avomallinen puukatos. (Kuva: Katriina Kivistö.)

Pienelle karhunkierrokselle rakennettiin kesällä 2008 kuusi kappaletta ns. reikäopasteita (Kuvio 9). Opastetaulut esittelevät Aallokkokosken, Jyrävän, Kalliosaa-
ren, Harrisuvannon, Kallioportin ja Myllykosken suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Tekstin lisäksi opasteissa on iso reikä, jonka tarkoitus jäi myös allekirjoittaneille hieman mysteeriksi. Kävijätutkimusta tehdessä haastateltavilta tulikin paljon kysymyksiä reikäopasteiden tarkoituksesta. Monet kävijöistä ihmettelivät, pitäisikö esiteltävää kohdetta katsoa opastaulussa olevan aukon läpi. Tämä herätti keskustelua mm. kävijöiden aliarvioimisesta, sillä opasteiden ulkoasu antoi ymmärtää, että esiteltävää kohdetta ei löydy maastosta ilman reiän läpi katsomista. Kaiken lisäksi reikä vei paljon tilaa tauluista, minkä vuoksi opasteiden informaatioarvo jäi varsin niukaksi.

Kuvio 9. Reikäopaste Pienellä karhunkierroksella. (Kuva: Minna Koramo, Ajankoh-
taista Pienestä Karhunkierroksesta 5.1.2010.)

Reikäopasteiden lisäksi Pienellä karhunkierroksella hämmästyttäviä aiheuttivat numerolla ja kuulokkeiden kuvalla varustetut kyltit (Kuvio 10). Kyseiset kyltit liittyvät Patikkapoksi -nimiseen MP3-soittimeen, jollaisia voi vuokrata pientä panttia vastaan Lomakylä Retkietapista. Ääniopaspalvelu toimii viidellä eri kielellä (suomi, ruotsi, englanti, saksa ja venäjä), ja se on suunnattu erityisesti perheille. Pienen karhunkierroksen lisäksi kylttejä on myös Valtavaaran luonnonsuojelualueen päi-

väreitillä. Kertaakaan emme kesän aikana nähneet Patikkapoksi-palvelua käytettävän, joten sen todellinen käyttöaste ei varmasti ole kovin suuri.

Kuvio 10. Patikkapoksikyltti Valtavaaran päivätuvalalla. (Kuva: Antti Ahola.)

Vaikka erilaiset tietotaulut ja kyltit ovatkin olennainen osa kansallispuiston reitistöjä, niiden rakentamisessa tulisi aina käyttää harkintaa ja punnita niiden tarpeellisuutta ja hyödyllisyyttä kävijöille. Kansallispuistojen ensisijaisena tarkoituksena on kuitenkin toimia luonnonsuojelualueena. Kaiken kaikkiaan Pienellä karhunkierroksella alkaa olla erilaisia opasteita ja kylttejä jo niin paljon, että reitin luonnontilaisuus kärsii.

5.1.4 Reitit, tiet ja opasteet

Suuren kävijämäärän vuoksi Oulangan kansallispuiston reitit joutuvat kovaan kuluutukseen varsinkin sesongin aikana eli kesä-, heinä- ja elokuussa. Kansallispuistossa onkin selvitetty matkailun ekologisia vaikutuksia kulumistutkimuksella (Heinonen 2007, 132). Tutkimuksista saadut tulokset osoittavat, että pohjoisten alueiden kulutuskestävyys on huono vähäiselläkin käytöllä. Oulangan kansallispuistos-

sa kävijämäärät ovat selvästi suurempia kuin maaperän sieto- ja palautumiskyky. Suuret kävijämäärät kuluttavat nopeasti maanpintaa siinä määrin, että maasta paljastuneet puunjuuret ja kivet alkavat ajan myötä olennaisesti haitata kulkua reitillä. Oulangan kansallispuiston kävijätutkimuksessa (Ahola & Kivistö 2010a) kysyttiin kävijöiltä, mikä asia heitä on häirinnyt kansallispuistossa käynnin aikana. Eniten kävijöitä häiritsi maaston kuluneisuus, tosin vain 2 % vastaajista sanoi kuluneisuuden häirinneen erittäin paljon ja 4 % melko paljon (Taulukko 3). Vastaajista 13 % sanoi maaston kuluneisuuden häirinneen keskinkertaisesti. Edellä mainitut seikat kuitenkin osoittavat, että maaston kulumisen pitää ottaa vakavasti.

Taulukko 3. Vastanneita häirinneet tekijät Oulangan kansallispuistossa. (Ahola & Kivistö 2010a, 32.)

	Vastanneita		Arviointi, %					Keskiarvo
	n	%	erittäin paljon	melko paljon	keskinkertaisesti	melko vähän	ei lainkaan	
Maaston kuluneisuus	375	99	2	4	13	26	55	4,3
Maaston roskaantuneisuus	376	100	1	3	6	19	70	4,55
Luonnonympäristön käsittely	374	99	0	2	6	25	67	4,57
Liiallinen kävijämäärä	374	99	2	5	10	25	59	4,34
Muiden kävijöiden käyttäytyminen	374	99	1	3	6	13	78	4,64
Jokin muu	12	3	33	17	8	0	42	3
Yhteensä	377							

Pahin tilanne on Sallantien eli Ristikallion pysäköintipaikan ja Ristikallion välisellä osuudella puiston länsiosassa, jossa vuosikymmeniä kestänyt käyttö on kuluttanut maastoa rankasti (Kuvio 11). Kyseinen osuus kaipaisi pikaisesti kunnostusta, sillä se on hidas ja hankala kuljettava kuluneisuutensa vuoksi. Kunnostuksessa voidaan käyttää kivimurskettä, joka parantaa reitin kuljettavuutta ja ehkäisee kulumista (Kuvio 12). Useimmiten kivimurske kuljetetaan maastoon talven aikana moottorikelkoilla, sillä lumipeite helpottaa raskaan kuorman kuljetusta ja estää samalla maaston kulumista. Ratkaisulla ei kuitenkaan saavuteta välttämättä haluttua tulosta pahiten kuluneissa maastokohteissa. Toinen vaihtoehto on korvata vanha kulunut reitti kokonaan uudella reitillä. Tämä vie kuitenkin enemmän aikaa ja on usein myös kalliimpi ratkaisu, joten kyseistä keinoa käytetään harvemmin. Esimerkkinä onnistuneesta uuden reitin rakentamisesta on Helvetinjärven kansallispuiston

vuonna 2008 valmistunut rengaspolku Kankimäestä Helvetinkolulle ja takaisin, jolla korvattiin pahasti kulunut vanha polku (Helvetinjärven reitit 19.1.2010).

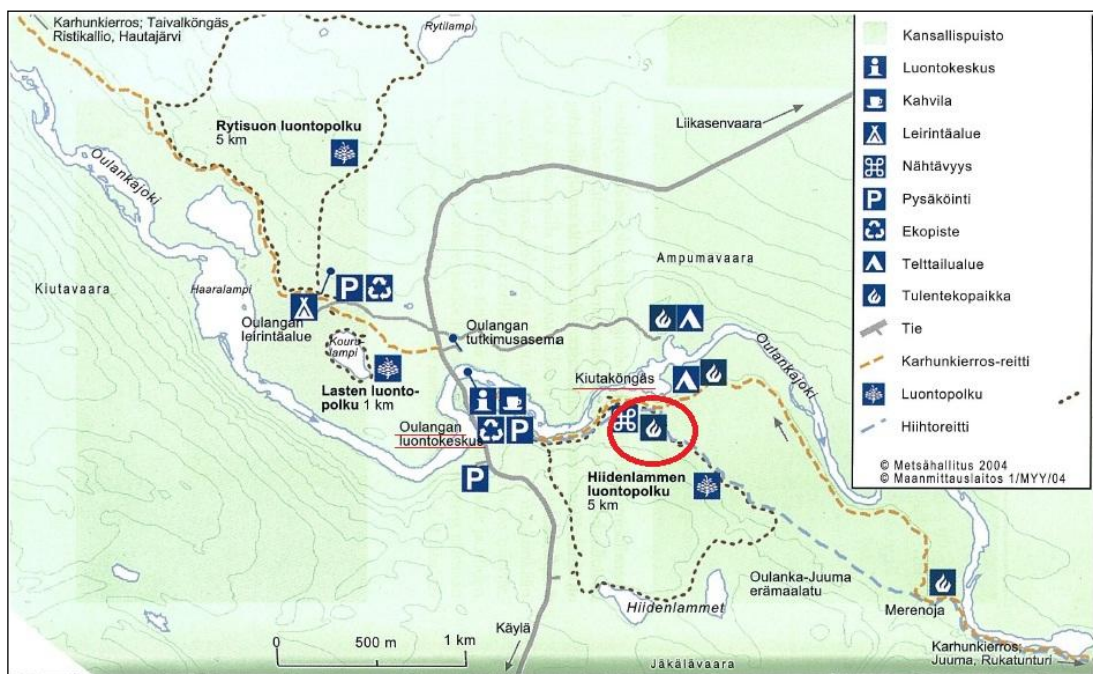

Kuvio 11. Pahasti kulunut reitti Sallantien ja Ristikallion välisellä osuudella. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.)

Kuvio 12. Talven aikana maastoon ajettua kivimurskettä. (Kuva: Antti Ahola.)

Kansallispuisto on kohteena ongelmallinen liikuntaesteisten kannalta, sillä vaativa maasto estää usein mm. pyörätuolin käyttämisen reiteillä. Helpoimmille osuuksille voidaan kuitenkin kohtuullisin kustannuksin tehdä tarvittavat rakenteet myös liikuntaesteisille. Oulangan kansallispuistossa ei suosiostaan huolimatta ole reittejä liikuntaesteisille, vaan palvelut rajoittuvat Oulangan luontokeskukseen ja Hautajärven luontotalon näyttelyihin ja kahviloihin. Rakennuksista löytyy myös inva-wc:t (Oulangan palvelut 17.2.2010). Kansallispuiston korkeuserot ovat suuria ja joki-laaksot jyrkkine rotkoineen ovat suurin syy siihen, ettei liikuntaesteisille ole tehty tarvittavia rakenteita. Puistosta tai sen läheisyydestä löytyy kuitenkin kaksi kohdetta, joissa rakenteet olisivat toteuttamiskelpoisia. Helpoimmin reitti liikuntaesteisille olisi rakennettavissa matkailuyritys Basecamp Oulangan parkkipaikalta Myllykoskelle. Tällä välillä maasto on varsin helppokulkuista ja matkaa parkkipaikalta Myllykoskelle kertyy alle kilometri. Reitin rakentamisessa voitaisiin käyttää hyväksi jo olemassa olevia polkuja. Toinen vaihtoehto olisi Oulangan luontokeskuksen ja Kiutaköngään välinen osuus (Kuvio 13). Siellä luontokeskuksen palvelut tukisivat hyvin rakenteiden kannattavuutta, ja koska luontokeskus yhdessä Kiutaköngään kanssa on yksi puiston suosituimpia kohteita, tämä olisi luonnollinen valinta reitille.

Kuvio 13. Kiutaköngäs sijaitsee luontokeskuksen läheisyydessä. (Simula & Lahti 2005, 86.)

Oulangan luontokeskukselle johtavaa sorapintaista Liikasenvaarantietä pitkin ajaa vuosittain noin 70 000 kansallispuiston asiakasta (Kuvio 14). Tie on varsin huonokuntoinen, ja tätä myös monet kävijöistä moittivat. Arvioidessaan Oulangan kansallispuiston palveluita ja ympäristötekijöitä, kävijät antoivat lähialueen tiestölle huonoimmat arvosanat (Taulukko 4). Tässä yhteydessä useimmat kävijöistä nostivat esille Liikasenvaarantien huonon kunnon. Päälystykseen saaminen tielle olisi ehdottoman tärkeää tien korkean käyttöasteen vuoksi, varsinkin kun matkaa tien alkupäästä luontokeskukselle kertyy noin 13 kilometriä. Vastuu tien kunnosta kuuluu kuitenkin Liikennevirastolle eikä Metsähallitukselle.

Kuvio 14. Oulangan luontokeskuksen ohi kulkeva Liikasenvaarantie (tie no. 8693) on huonossa kunnossa. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.)

Taulukko 4. Kävijöiden mielipiteet Oulangan kansallispuiston palveluista ja ympäristötekijöistä. (Ahola & Kivistö 2010a, 29.)

Palvelu tai ympäristötekijä	Käyttänyt ja arvioinut		Arviointi, %					Keskiarvo
	n	%	erittäin huono	melko huono	keskin-kertainen	melko hyvä	erittäin hyvä	
Pysäköintipaikat	338	90	1	2	14	46	38	4,2
Lähialueen tiestö	350	93	2	9	29	43	18	3,7
Reittien opastetaulut	365	97	1	3	12	47	38	4,2
Polkureitistö	340	90	0	1	9	45	45	4,3
Polku- viitoitukset	345	92	1	3	9	47	41	4,2
Tulentekopaikat ja laavut	334	89	0	1	7	44	47	4,4
Polttopuut tuvilla ja huolletuilla tulipaikoilla	311	82	1	2	9	36	52	4,4
Yleisökäymälät	299	79	1	6	18	45	29	3,9
Jätehuollon toteutus ja ohjaus	295	78	0	4	20	47	28	4
Erityistarpeiden huomioon ottaminen (reittien kuljettavuus, turvallisuus, opasteet yms.)	283	75	1	4	23	52	20	3,9
Autio- tai päivätuvat	2	1	0	0	0	50	50	4,5
Yrittäjien tuottamat palvelut (esim. kahvilat ja ohjelmapalvelut)	259	69	1	4	29	46	20	3,8
Reittien ja rakenteiden turvallisuus	369	98	0	2	13	57	28	4,1
Yleinen turvallisuus	373	99	0	1	9	58	32	4,2
Yleinen siisteys	374	99	0	1	6	44	49	4,4
Maiseman vaihtelevuus	373	99	0	0	6	28	66	4,6
Jokin muu	1	0	0	100	0	0	0	2

5.2 Yhteistyöyritysten näkökulma

5.2.1 Monipuolista toimintaa, monia tarpeita

Oulangan kansallispuisto on merkittävä vetovoimatekijä alueen matkailulle. Metsähallituksen yhteistyöyritykset pitävät kansallispuistoa melko tärkeänä yritystoimintansa kannalta (Ahola & Kivistö 2010b, 16). Yritysten tarjoamia tärkeimpiä aktiviteetteja kansallispuiston alueella ovat mm. opastettu vaellus, melonta ja koskenlasku, jotka ovat toteutettavissa sulan maan aikana. Talviaktiviteeteista tärkeimmät ovat lumikenkäily, pilkkiminen ja koiravaljakkoajelu. Ohjattujen aktiviteettien lisäksi yritykset vuokraavat retkeily- ja harrastusvälineitä omatoimimatkailijoille. Yritykset olivat kokonaisuudessaan melko tyytyväisiä Oulangan kansallispuiston rakenteisiin ja palveluihin, mutta alueelta löytyy kehityspotentiaalia yritystoiminnan parantamiseksi (Ahola & Kivistö 2010b, 18–20).

5.2.2 Palvelut

Matkailun ja yhteistyöyritysten näkyvyyden edistämiseksi palvelupiste Karhuntassu on tärkeä yhteistyökumppani. Karhuntassu antaa tietoa retkeilyalueiden lisäksi alueen yritysten tarjoamista palveluista sekä esitteiden avulla että asiakaspalvelupisteessä. Yritysten kannalta Karhuntassun aukioloaikoja tulisi muuttaa siten, että se olisi avoinna viikon jokaisena päivänä esimerkiksi 9.00–20.00, jotta viikonloppuisin ja vasta illalla saapuvat asiakkaatkin ehtisivät käydä Karhuntassussa hankkimassa tietoa alueen matkailuyritysten palvelutarjonnasta (Ahola & Kivistö 2010b).

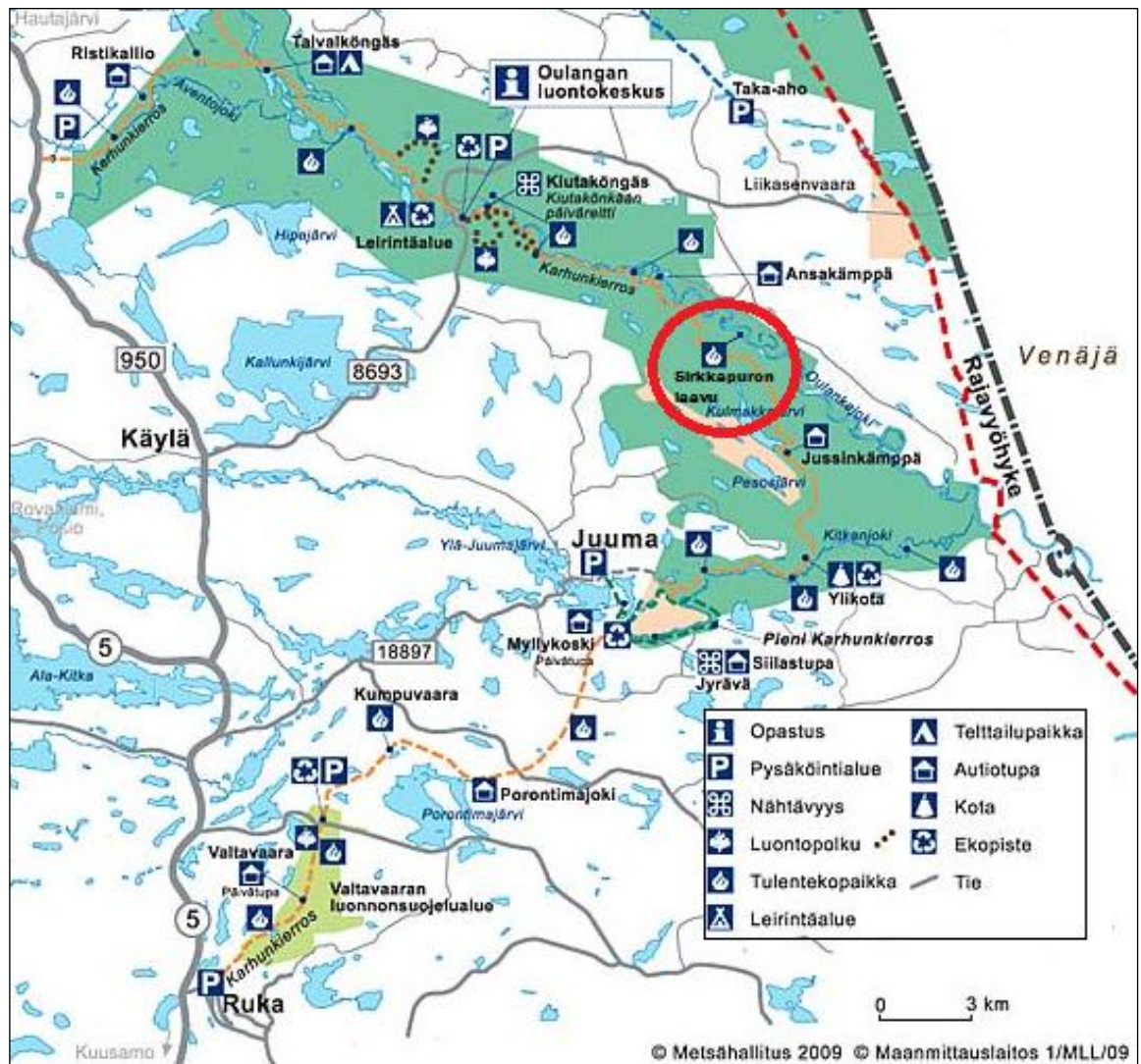
Oulangan luontokeskus ja sen lähialue on yrityksille tärkeä toimintaympäristö, sillä se toimii monen ohjatun aktiviteetin lähtöpaikkana. Myös luontokeskuksen toiminnassa ongelmana yritystoiminnan kannalta ovat aukioloajat: jotkut yrityksistä saapuvat asiakkaineen kansallispuiston alueelle aikaisin aamulla, jolloin asiakkaat eivät ehdi hyödyntämään luontokeskuksen palveluja (Ahola & Kivistö 2010b). Pi-

dentämällä aukioloaikaa kesäisin 9.00–18.00 Oulangan luontokeskus voisi palvella paremmin kansallispuiston asiakkaita, koska silloin yritystenkin asiakkaat ehtisivät halutessaan tutustua siihen. Luontokeskuksen vieressä sijaitsevan Oulangan leirintäalueen toivottiin laajentavan aukioloa ympärivuotiseksi, jotta muut yritykset voisivat hyödyntää leirintäaluetta majoituksessa räätälöidessään ohjelmapalvelupaketteja asiakkailleen (Ahola & Kivistö 2010b).

Oulangan kansallispuiston hyvistä huoltopalveluista huolimatta moni Metsähallituksen yhteistyöyrityksistä huolehtii omat polttopuut tulipaikoille ja roskat pois maastosta kestävän luontomatkailun periaatteiden mukaisesti (Ahola & Kivistö 2010b; Kestävän luontomatkailun periaatteet luonnonsuojelualueilla 1.2.2010). Tämä vähentää polttopuun ja jätteiden kuljetukseen tarvittavan huoltoajon määrää kansallispuiston alueella, ja siten ehkäisee maaston kulumista. Tehokkaan jätteiden kierrätyksen kannalta olisi helppoa perustaa kunnollinen jätteidenkierrätyspiste Liikasenvaaran tien varrelle Oulangan luontokeskuksen läheisyyteen, missä kävijämäärä on korkein ja yritystoiminta vilkkainta.

5.2.3 Rakenteet ja varustelu

Yritystutkimuksesta kävi ilmi, että Metsähallituksen yhteistyöyritykset olivat melko tyytyväisiä kansallispuiston palvelurakenteiden laatuun ja määrään sekä niiden turvallisuuteen. Kehittämismahdollisuuksia nähtiin lähinnä tulipaikkojen ja veneen nosto- ja laskupaikkojen lisäämisessä. Kiutakönkäälle (Kuvio 13) voisi rakentaa toisen tulipaikan, jotta ruuhka-aikoina sekä yritykset asiakkaineen että omatoimimatkailijat mahtuisivat pitämään evästaukoa samalla alueella. Oulangan luontokeskuksen läheisyys houkuttelee paikalle runsaasti päiväkävijöitä ja ohikulkumatalla olevia matkailijoita, mikä lisää Kiutakönkään alueen käyttöä. Sirkkapurolle (Kuvio 15) toivottiin toista laavua, joka palvelisi omatoimimatkailijoiden lisäksi yritysten ohjaamien melontaretkien asiakkaita levähdys- ja leiriytymispaikkana. (Ahola & Kivistö 2010b, 18–20.) Toisaalta melontareittien varrella olevat tulipaikat ja laavut ruuhkaantuvat melko harvoin, joten toisen laavun todellista tarvetta tulisi selvittää tarkemmin.

Kuvio 15. Sirkkapuron laavu sijaitsee Oulankajoella melontareitin varrella. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.)

Kansallispuistojen ensisijainen tarkoitus on luonnonsuojelu. Siksi rakennukset ja rakennelmat pyritään rakentamaan siten, että ne häiritsevät mahdollisimman vähän luontoa ja maisemaa. (Heinonen 2007, 141, 205.) Uusien rakenteiden lisääminen vilkkaimmille kohteille aiheuttaa kävijäpaineen kasvua alueella, mikä voi lisätä mm. maaston kulumista, roskaantumista ja polttopuiden kulutusta. Tämän takia rakenteiden lisäämistä tulee harkita tarkkaan, jotta niiden hyöty on suurempi kuin haittatekijät.

Koskenlasku on yksi suosituimmista yritysten tarjoamista aktiviteeteista Oulangan kansallispuiston alueella. Reitti valitaan vaikeustason ja osallistujien kokemuksen perusteella. Vaikeimmat reitit löytyvät Kitkajoelta, missä sijaitsevat kansallispuiston suurimmat kosket. Suurin osa koskenlaskulautoista on varustettu polttoaineella käyvillä moottoreilla, mutta vaihtoehtona löytyy myös sähkömoottori, joka on ympäristöystävällisempi tapa kuljettaa lautta eteenpäin suvannoissa. Lauttojen moottoriajaja voitaisiin kokonaisuudessaan vähentää, jos veneennostopaikkoja olisi sopivissa paikoissa koskenlaskureiteillä. Yritystutkimuksesta selvisi, että Kitkajoen Vattumutkaan (Kuvio 16) tarvittaisiin uusi veneennostopaikka koskenlaskulauttoja varten, jotta välttyttäisiin ylimääräiseltä moottoriajolta ja lauttojen kuljetus lähtöpaikkaan lyhentyisi (Ahola & Kivistö 2010b, 19). Nyt koskenlaskulautat joudutaan laskemaan rajavyöhykkeelle saakka Huotinniemen kohdalle, koska se on Vattumutkan jälkeen seuraava paikka, josta veneet voidaan noutaa autolla.

Kuvio 16. Veneennostopaikka Vattumutkassa lyhentäisi veneenkuljetusmatkoja. (Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010.)

5.2.4 Tiet ja reitit

Metsähallituksen yhteistyöyritykset tarjoavat asiakkailleen opastettuja retkiä ympäri Oulangan kansallispuistoa, ja yritykset myös varustavat matkailijoita mm. oma-toimisille melontaretkille. Kansallispuistoon, Karhunkierros-retkeilyreitien lähtö- ja päätepisteisiin sekä melonta- ja koskenlaskureittien veneiden lasku- ja nostopaikoille johtavat tiet ovat vaihtelevassa kunnossa: päällystettyjä teitä ei juuri tarvitse kunnostaa kesäaikaan, mutta päällystämättömät tiet kuluvat nopeasti sään ja käytön vaikutuksesta. Yritykset käyttävät useita päällystämättömiä teitä monta kertaa päivässä kuljettaessaan asiakkaita ja varusteita reittien lähtö- ja päätepisteisiin. Huonokuntoiset tiet kuormittavat kuljetuskalustoa ja hidastavat matkantekoa, ja toisaalta vilkas tienkäyttö kuluttaa lisää tienpintaa. Etenkin luontokeskuksen ohi kulkevan Liikasenvaarantien (Kuvio 14) kunnossapitoon kaivattiin kohennusta, sillä päivittäinen liikenne on runsasta kansallispuiston ja luontokeskuksen runsaan kävijämäärän sekä alueen vilkkaan yritystoiminnan vuoksi (Ahola & Kivistö 2010b, 19). Omien kokemustemme perusteella Liikasenvaarantien käyttöaste edellyttäisi tien päällystämistä, koska kuoppien ja ajourien tasoittamisen jälkeen tie pysyi koh- tuullisessa kunnossa korkeintaan viikon ajan.

Kansallispuiston alueella kulkevat tiet ovat suurimmaksi osaksi kapeita, yhden au- ton levyisiä hiekkateitä, joissa kohtaaminen on mahdotonta. Näitä kapeita teitä pitkin yritykset kuljettavat kesällä asiakkaita ja retkikalustoa päivittäin eri kohteisiin. Teiden varsilla on kohtaamispaikkoja, mutta omien havaintojemme mukaan niitä saisi olla tiheämmin ainakin tärkeimmillä kanoottien ja veneenkuljetusreiteillä. Yri- tysten edustajat moittivat autojen kääntöpaikkoja veneen nosto- ja laskupaikoilla. Kääntöpaikkoja pidettiin ahtaina, mikä on ymmärrettävää etenkin ruuhka-aikoina, kun samassa paikassa saattaa olla samanaikaisesti useampi auto veneenkulje- tuskärryineen. (Ahola & Kivistö 2010b, 19.)

Yhteistyöyritysten tarjoamat opastetut retket kohdistuvat useimmiten kansallispuis- ton suosituimmille kohteille ja nähtävyyksille. Pääosin reiteillä pystyy kohtaamaan toisen retkeilijän ongelmitta, mutta esimerkiksi pitkillä pitkospuuosuuksilla ja silloil- la kohtaaminen voi olla hankalaa tai jopa mahdotonta siltojen heikon kantavuuden

vuoksi. Lisääntyneet kävijämäärät tulisikin ottaa huomioon siltoja uusittaessa, jotta eri suunnista tulevat retkeilijät voivat ohittaa toisensa ongelmitta ilman odottelua sillan toisessa päässä (Ahola & Kivistö 2010b). Myös pitkospuureiteille voisi tehdä levikkeitä, jotka auttaisivat etenkin rinka selässä kulkevia vaeltajia ohittamaan toisensa kohdatessaan. Yritysten asiakkaina on toisinaan myös liikuntaesteisiä sekä lapsiperheitä lastenrattaineen ja -vaunuineen. Yritysten toiminnan kannalta olisi tärkeää, että myös noille asiakasryhmille rakennettaisiin reitti kansallispuistoon, jotta heillekin voisi räätälöidä opastettuja retkiä Oulangan maisemiin (Ahola & Kivistö 2010b, 19).

Tavanomaisen retkeilyn ja vaelluksen lisäksi kansallispuistossa on mahdollista liikkua koirien, porojen ja hevosten avustamina. Nämä retket toteutetaan omia merkittyjä reittejä pitkin kansallispuistossa siten, että se kuluttaa mahdollisimman vähän luontoa ja ympäristöä. Koiravaljakkoajeluista sekä taakkaporo- ja hevosvaelluksia varten maastoon tarvitaan lisärakenteita eläinten ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi, mutta reittejä suunniteltaessa tulee jälleen ottaa huomioon kansallispuiston ensisijainen merkitys luonnonsuojelualueena (Heinonen 2007, 141). Tällä hetkellä Oulangan kansallispuistossa tehdään eläinsafareita melko vähän. Toimintaa voitaisiin lisätä rakentamalla kunnolliset reitit kutakin käyttötarkoitusta varten tarkkoine karttoineen. Esteenä tällaiselle toiminnalle on osittain ollut pelko maaston kulumisesta, mutta todennäköisesti eläimet kuluttavat ja sotkevat ympäristöä omilla reiteillään vähemmän kuin ihmiset. Lisäksi jokien ylitykset eläinten kanssa ovat hankalia, koska rannat ovat osittain melko jyrkkiä ja kallioisia eikä jokien yli mene kuin kapeita riippusiltoja.

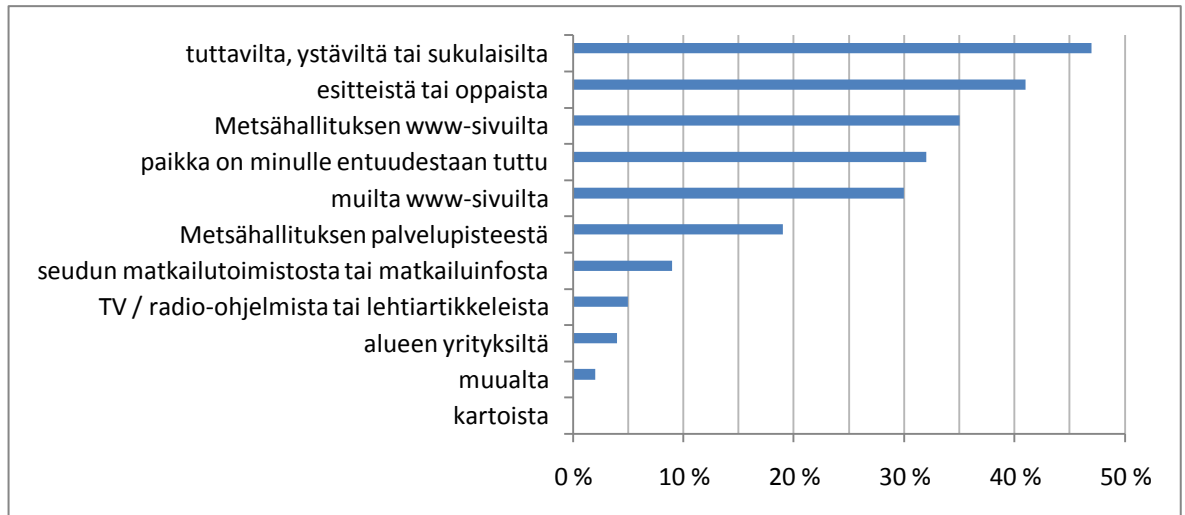
Osa Metsähallituksen yhteistyöyrityksistä tarjoaa moottorikelkka- ja mönkijäsafareita asiakkailleen, mutta kansallispuiston alueella ei ole niille reittejä lukuun ottamatta huoltoajoon tarkoitettuja uria, koska sääntöjen ja ohjeiden mukaan kansallispuistossa on kielletty moottoriajoneuvolla ajaminen siihen osoitettuja teitä lukuun ottamatta (Oulangan ohjeet ja säännöt 10.12.2009). Oulangan kansallispuiston käyttö on talvella huomattavasti vähäisempää kuin sulan maan aikana, ja siksi yrityksiltä tuli ehdotus, että kansallispuistoon merkittäisiin moottorikelkkareitti Jyrävälle kansallispuiston huoltoreittejä hyödyntäen, jotta yritykset voisivat järjestää ohjat-

tuja kelkkasafareita myös kansallispuistoon (Ahola & Kivistö 2010b). Vaikkei kelkkailu kulutakaan maastoa, niin ylimääräinen moottoriajoneuvolla ajo häiritsee kuitenkin luontoa ja luonnon rauhasta nauttivia retkeilijöitä sekä saastuttaa ilmaa, ja yritysten tulee noudattaa kansallispuiston sääntöjä. Siksi kelkkailureitit tehdään kansallispuiston ulkopuolelle, jotta kansallispuiston tärkein tehtävä luonnonsuojeluna täyttyisi.

Retkeilyreittien ohella myös melontamahdollisuuksia tulisi kehittää siten, että liikuntaesteistenkin olisi mahdollista päästä melomaan. Tämä vaatisi veneen lasku- ja nostopaikkojen kehittämistä siten, että pyörätuolilla pääsisi aivan veden ääreen. Nykyisellään osassa lasku- ja nostopaikoista on portaat rantaan, mutta pienellä toimenpiteellä nämä paikat voitaisiin muuttaa liikuntaesteisille sopiviksi. Tällöin yritykset voisivat laajentaa asiakaskuntaansa melontaretkillä.

5.2.5 Kansallispuiston ja yhteistyöyritysten näkyvyys

Kävijätutkimuksesta (Ahola & Kivistö 2010a) saatujen tietojen mukaan kansallispuiston näkyvyys on vahvasti sidottu Metsähallituksen luontoon.fi- ja metsa.fi -sivustoon sekä perinteisiin esitteisiin ja oppaisiin (Kuvio 17). Tämän takia on tärkeää, että tiedot ovat ajan tasalla ja ne ovat selkeästi saatavilla. Perinteiset markkinakanavat eli televisio, radio ja lehtiartikkelit jäävät satunnaisia tapauksia lukuun ottamatta vähemmälle huomiolle lähinnä kansallispuistojen luonteen vuoksi.

Kuvio 17. Oulungan kansallispuiston kävijätutkimukseen 2009 vastanneiden tiedonlähteet kansallispuistosta. (Ahola & Kivistö 2010a.)

Oulungan luontokeskuksessa on saatavilla suurin osa lähialueen luonnonsuojelija- ja retkeilyalueiden esitteistä sekä opastamateriaalia muista Suomen kansallispuistoista. Nämä esitteet ovat tiiviitä tietopaketteja eri alueista, ja ne ovat saatavissa monella eri kielellä. Yhteistyöyritysten kannalta kunkin eri alueen esitteeseen olisi hyvä liittää lyhyesti yritysten yhteystiedot, jotta etenkin ulkomaalaiset matkailijat näkisivät nopeasti, mitä kaikkia palveluja ja aktiviteetteja kyseisellä alueella on tarjolla. Yhä useammin tieto haetaan internetistä, jota ei välttämättä jokaisella matkailijalla ole ainakaan matkansa aikana käytettävissä, ja siksi yritysten tiedot puhelinnumeroineen painetuissa esitteissä auttaisivat matkailijoita löytämään haluamansa palvelut alueelta. Yhteistyöyrityksistä kerrottiin, että toisinaan etenkin ulkomaalaiset matkailijat eivät tiedä, mitä palveluita ja aktiviteetteja Oulungan kansallispuistossa on tarjolla (Ahola & Kivistö 2010b, 21).

Esitteiden lisäksi opastusta ja apua oman retken suunnitteluun voi hakea Patikka-paikasta, elektronisesta infopisteestä, joka tarjoaa tietoa Kuusamon, Posion, Sallan, Taivalkosken ja Suomussalmen sekä Venäjän puolella sijaitsevista luontokohteista. Patikkapaikasta löytyy asiaa kuudella kielellä eri alueiden retkeilymahdollisuuksista sekä yritysten tarjoamista palveluista vain tietokoneen hiiren nappia klikkailemalla. Tällä hetkellä elektroninen infopiste löytyy Oulungan luontokeskuksesta, palvelupiste Karhuntassusta, Rukan hiihtokeskuksesta, Hautajärven luontota-

lolta, Posion matkailuneuvonnasta Pentik-mäeltä, Sallan poropuistosta ja Hossan luontokeskuksesta. Myös Venäjän puolella Patikkapaikka löytyy kolmesta kohteesta. (Patikkapaikasta potkua retkeilyyn 17.12.2008.) Patikkapaikan voisi kokonaisuudessaan liittää osaksi Metsähallituksen hallinnoimista retkeilyalueista kertoville luontoon.fi- ja outdoor.fi -sivustoille, jolloin jokainen pääsisi halutessaan käyttämään palvelua vaikka omalta kotikoneeltaan. Tällöin esimerkiksi Oulangan kansallispuistoon suuntaavat matkailijat voisivat suunnitella matkaohjelmansa ja majoitumisensa etukäteen sekä Patikkapaikasta että luontoon.fi -sivustolta saamansa tiedon perusteella.

5.3 Tulevaisuuden mahdollisuudet

5.3.1 KULMA – Kulttuuri maaseudun voimavarana

Oulangan kansallispuisto kuuluu KULMA-hankkeen toiminta-alueeseen. KULMA – Kulttuuri maaseudun voimavarana -hankkeen tavoitteena on kartoittaa, kunnostaa ja tuotteistaa Kuusamon, Kalajoen ja Rokuan alueiden kulttuuriperintö. Hanke on aloitettu elokuussa 2008, ja se jatkuu 30.4.2011 saakka. (Kulma-hanke: Kulttuuriperintö matkailun voimavaraksi 23.2.2010.) Oulangan kansallispuiston kävijätutkimuksen 2009 aikana kävijöiltä kysyttiin kiinnostusta alueen kulttuuriperintöön. Tuloksien mukaan lähes jokainen haastateltu kävijä oli kiinnostunut kulttuuriperinnöstä. Varsinkin eräkulttuuri ja alueeseen liittyvät tarinat kiinnostivat kävijöitä. Yritystutkimuksen mukaan suurin osa Metsähallituksen yhteistyöyrityksistä oli kiinnostunut alueen kulttuuriperinnön hyödyntämisestä omassa toiminnassaan. (Ahola & Kivistö 2010a, 33 ja b, 24.) Oulangan alueen historian ja kulttuuriperinnön tuntemus antaa matkailuyrityksille hyvät mahdollisuudet kehittää uusia tuotteita asiakkailleen. Yritykset olivatkin kiinnostuneita kulttuuriperintöön liittyvästä koulutuksesta, jotta he voisivat hyödyntää tietoa omassa toiminnassaan. Sähköinen, päivitetävissä oleva tietopankki etenkin Oulangan alueen historiasta ja kulttuuriperinnöstä voisi olla hyvä apu yrityksille kehitettäessä uusia tuotteita: kaikki aiheeseen liittyvä tieto löytyisi samasta paikasta ja uutta tietoa pystyttäisiin lisäämään vaivattomasti.

Tietopankki voisi olla saatavissa esimerkiksi Metsähallituksen luontoon.fi -sivustolla, jolloin se palvelisi myös omatoimimatkailijoita.

5.3.2 Kansallispuistoyhteistyötä Oulangalta Paanajärvelle

Oulangan ja Venäjän puolella sijaitsevan Paanajärven kansallispuistojen välillä solmittiin yhteistyösopimus 1994. Yhteistyösopimuksen pohjalta vuonna 1997 aloitettiin projekti Kansallispuistoyhteistyötä Oulangalta Paanajärvelle, jonka pääta-voitteita olivat mm. saada tämä puistokokonaisuus kansainvälisesti tunnetuksi luonnonsuojelualueeksi ja UNESCO:n maailmanperintölistalle, tutkimus- ja kehittämissyhteistyön syventäminen sekä puistojen henkilöstön kieli- ja palvelutaitojen kohentaminen. (Kansallispuistoyhteistyötä Oulangalta Paanajärvelle -projektin esittely 22.1.2010.) Oulangan ja Paanajärven kansallispuistojen yhteistyö tarjoaa lisää mahdollisuuksia yrityksille. Osa yrityksistä järjestää jo retkiä, ja moni oli yritystutkimuksen mukaan (Ahola & Kivistö 2010b) kiinnostunut laajentamaan toimintaansa Venäjän puolelle Paanajärven kansallispuistoon. Tällä hetkellä Paanajärvelle suuntautuviissa retkissä ongelmia aiheuttaa rajan ylitykseen liittyvät seikat: lupien ja tarvittavien asiapapereiden saaminen on hidasta. Oulangan ja Paanajärven kansallispuistojen yhteistyötä voisi kehittää siten, että rajamuodollisuudet helpottuisivat, jolloin retkien järjestäminen Venäjän puolelle olisi nopeampaa. Paanajärven kansallispuisto halutaan kuitenkin rauhoittaa massaturismilta, jotta alue säilyisi mahdollisimman koskemattomana ja luonnollisena, ja siksi Paanajärven kansallispuiston kävijämääriä voitaisiin rajoittaa siten, että Suomesta tulevat asiakkaat pääsisivät alueelle vain yritysten ohjaamilla retkillä.

5.3.3 PAN Parks

Oulangan kansallispuisto sai vuonna 2002 ensimmäisenä suomalaisena kansallispuistona PAN Parks -sertifikaatin. PAN Parks -säätio (Protected Area Network) on Maailman luonnonsäätion WWF:n sekä hollantilaisen Molecaten-matkailuyrityksen kehittämä konsepti, jonka tavoitteena on luoda Eurooppaan luonnonsuojelu-

alueverkosto. PAN Parks -sertifikaatin saaneita suojelualueita on tällä hetkellä 11 kappaletta; Suomesta mukana on Oulangan kansallispuiston lisäksi Saaristomeren kansallispuisto. Päästäkseen mukaan PAN Parks -verkostoon täytyy suojelualueen täyttää tietyt kriteerit (Principles and criteria, [viitattu 22.3.2010]). PAN Parks -säätiö tekee yhteistyötä suojelualueiden lisäksi myös niiden lähetyvillä toimivien matkailuyritysten kanssa. Oulangan lähetyvillä toimii seitsemän matkailuyritystä, jotka ovat saaneet Local PAN Parks partner -sertifikaatin. Sertifiointi edellyttää yrityksiltä mm. sitoutumista PAN Parks -säätiön asettamiin periaatteisiin ja tavoitteisiin sekä kestävän luontomatkailun periaatteiden noudattamista. (Local tourism partners [viitattu 22.3.2010].)

PAN Parks -jäsenyyden luvataan tuovan suojelualueille mm. kansainvälistä tunnettuutta sekä helpotusta suojelun ja matkailuhankkeiden rahoitukseen (PAN Parks benefits for protected areas [viitattu 22.3.2010]). Tämän lisäksi jäsenyyden on tarkoitus antaa paikallisille yhteistyöyrityksille mm. yhteyksiä muihin eurooppalaisiin matkailuyrityksiin, tukea matkailutuotteiden kehitystyötä ja lisätä luontomatkailua (PAN Parks benefits for local people [viitattu 22.3.2010]). Yritystutkimuksessa (Ahola & Kivistö 2010b) selvisi, että Local PAN Parks partner -sertifikaatista ei ole ollut luvattua hyötyä sen saaneille yrityksille: kumppanuus on ollut varsin näkymätöntä, eikä luvattua yhteistyötä ole saatu aikaiseksi. Lisäksi PAN Parksin tarkoitus on jäänyt osalle yrityksistä ja suurelle osalle asiakkaista epäselväksi.

6 YHTEENVETO

Omatoimimatkailijoiden ja Metsähallituksen yhteistyöyritysten tarpeet Oulangan kansallispuiston kehittämiseksi ovat osittain erilaiset. Kävijät näkevät kansallispuiston enimmäkseen polkuina, opasteina ja tulipaikkoina, kun taas yritystoiminnalle kansallispuisto on suurempi kokonaisuus, johon liittyvät myös alueen tunnettuus ja yhteistyöyritysten näkyvyys kansallispuiston toiminnassa ja markkinoinnissa. Toisinaan toiveet kansallispuiston kehittämiseksi voivat olla epärealistisia, mikä johtuu usein kävijän kokemattomuudesta ja tietämättömyydestä: moni ei esimerkiksi tule ajatelleeksi, miten jätteiden kuljetus pois luonnosta toteutetaan, ja siksi sekajäteastioiden puuttuminen reittien varrelta ihmetyttää. Myös yritystoiminnassa tulisi muistaa kansallispuiston ensisijaiset tehtävät (Heinonen 2007, 141), ja toteuttaa luontoa ja ympäristöä häiritsevät aktiviteetit suojelualueiden ulkopuolella.

Kävijöiden kannalta tärkeimmiksi kehittämistarpeiksi nousivat jätehuolto ja sen ohjaus sekä liikuntaesteisten kulku kansallispuistossa. Käytännössä jätehuollon toimivuus on paljolti kiinni kävijöiden valveutuneisuudesta ja viitseliäisyydestä, mutta selkeällä ja näkyvällä ohjeistuksella on tärkeä merkitys etenkin jätteiden lajittelussa. Roskaton retkeily (Estä jätteiden syntymistä 19.2.2010) ei ole vielä kaikille retkeilijöille tuttu käsite, ja siksi onkin tärkeää, että opastusta on tarjolla sekä sähköisesti että painettuna ja tärkeimmille vieraille kielille käännettynä. Oulangan kansallispuistossa ei ole liikuntaesteisiä ja lastenvaunuja tai -rattaita varten asianmukaista reittiä, mikä nousi esiin niin kävijöiden kuin yritystenkin puolelta. Lyhyille matkoille olisi mahdollista tehdä kulkemista avustavia rakenteita, jotta myös nuo asiakasryhmät pääsisivät tutustumaan kansallispuiston ympäristöön.

Metsähallituksen yhteistyöyritykset näkivät suurimmat kehittämistarpeet palvelu- ja opastuspisteiden aukioloajoissa, tulipaikkojen määrässä vilkkaimmilla kohteilla, veneennostopaikkojen sijainnissa sekä kansallispuistoon johtavien ja siellä kulkevien teiden kunnossa. Palvelu- ja opastuspisteiden aukioloajoissa tulisi ottaa huomioon asiakkaiden saapuminen alueelle, jotta ovet olisivat avoinna silloin, kun asiakkaat tarvitsevat tietoa eniten. Tulipaikkojen lisäämistä tulee harkita huolella, mutta jos samalla tulipaikalla on selkeästi runsaasti käyttöä ja tilaa toiselle tulipai-

kalle, on perusteltua rakentaa uutta, jotta kansallispuisto pystyy vastaamaan kasvavaan kävijämäärään. Veneenostopaikkojen lisääminen vähentäisi koskenlaskulaittojen moottoriajtoa, ja kuljetusmatka lyhentyisi huomattavasti. Tämä olisi luonnon ja ympäristön kannalta merkittävää, ja myös koskenlaskua tarjoaville yrityksille taloudellisempaa. Tärkeimpien teiden parannustyöt hyödyttäisivät sekä yrityksiä että matkailijoita. Hyväkuntoiset tiet ovat turvallisempia ajaa, ja ne kuluttavat vähemmän yritysten kuljetuskalustoa.

Oulangan kansallispuisto on saanut kansainvälistä tunnettuutta mm. kesällä 2009 julkaistun National Geographic -lehden artikkelin myötä (Klinkenberg, V. 2009, 86-100). Samana kesänä saksalainen televisiokanava ZDF (Zweites Deutsches Fernsehen) esitteli Oulangan kansallispuistoa ohjelmassa Green tourism in the green belt. Tulevaisuudessa Oulangan kansallispuisto voisi lisätä kansainvälistä näkyvyyttä hyödyntämällä aktiivisemmin PAN Parks -jäsenyyttään. Tämä edistäisi PAN Parks -sertifikaatin saaneiden yritysten toimintaa lisäämällä ulkomaisten asiakkaiden määrää, ja toisaalta kansallispuiston kävijät tietäisivät PAN Parksin merkityksen ja tunnistaisivat sertifikaatin saaneet yritykset. Yhteistyö Paanajärven kansallispuiston kanssa tiivistyneenä, ja ehkä myöhemmin rajamuodollisuudetkin helpottuvat. Matkailuyrityksille tämä toisi uusia mahdollisuuksia, ja ehkä myös asiakkaiden kiinnostus Paanajärven kansallispuistoa kohtaan kasvaisi.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme aihe hioutui lopulliseen muotoonsa vasta harjoittelujaksomme loppupuolella, kun sekä kävijä- että yritystutkimuksen aineistot olivat suurimmaksi osaksi kerätty ja tallennettu. Mielestämme aineistoa oli riittävästi ja kattavasti, ja työtämme auttoivat myös omat kokemuksemme Oulangan kansallispuistosta. Työn taustaa varten löytyi runsaasti ajantasaista materiaalia, ja yksi tärkeimmistä vaiheista olikin aiheen rajaus, jotta tulokset vastaisivat opinnäytetyön aiheeseen. Omakohtainen kokemus kävijä- ja yritystutkimusten toteuttamisesta ja raportoinnista auttoi opinnäytetyömme rungon suunnittelussa, ja tulosten käsittelyssä ja oimme vastuun siten, että toinen keskittyi kävijöiden näkökulmaan ja toinen pohti kehittämistarpeita yritysten näkökulmasta, sillä myös kävijä- ja yritystutkimusten toteutuksessa ja raportoinnissa tehtävät ja vastuu oli jaettu samalla tavalla.

Ongelmallista opinnäytetyömme tulosten koostamisessa oli kirjoittamaton tieto, jota kertyi kesän aikana Oulangan kansallispuistosta tutkimusten ohessa sekä omien retkiemme aikana. Tällaisen tiedon jäsentely vei enemmän aikaa kuin jos olisimme jo aiemmin kirjoittaneet sen jonnekin. Myös taustatietoa löytyi opinnäytetyön kirjoittamisen aikana lisää, eikä opinnäytetyötä voinut sen takia työstää järjestelmällisesti, vaan tietoa tuli lisättyä valmiiseenkin tekstiin. Eniten tarkkuutta vaativat ne osat opinnäytetyöstä, jotka kirjoitimme erikseen koskien eri tutkimuksia, jotta asiasisällössä ei tulisi päällekkäisyyksiä tai turhaa toistoa.

Mielestämme eri kehittämistarpeiden havainnollistaminen olisi ollut helpompaa, jos olisimme valokuvanneet tarpeellisia kohteita kansallispuistossa. Aiheen valinta tapahtui kuitenkin niin myöhäisessä vaiheessa, ettemme ehtineet enää maastoon kuvaamaan. Olemme kuitenkin yrittäneet etsiä mahdollisuuksien mukaan kuvia internetistä ja kesän aikana otetuista satunnaisista otoksista, jotta lukijalle selviäisi mitä kullakin kehittämissuunnitelmalla tarkoitetaan.

Tämä opinnäytetyö on opettanut meille, miten huolellinen suunnittelu ja kokemus auttavat kirjoitusprosessin aikana. Myös yhteistyön ja kommunikoinnin merkitys ovat olleet tärkeitä elementtejä, kun olemme yhdessä ja erikseen työstäneet opin-

näytetyömme eri osia. Yhteistyön suurimpia hyötyjä ovat olleet mahdollisuus jakaa vastuuta ja osaamista sekä henkinen kannustus, jos motivaatio on ollut kateissa. Ongelmia on tullut lähinnä erilaisten näkemysten vuoksi, mutta neuvottelemalla kaikki ongelmat ovat ratkenneet.

Oulangan kansallispuiston lisäksi opinnäytetyöstämme on apua muille kansallispuistoille ja retkeilyalueille. Työn tuloksista selviävät matkailijoiden ja matkailuyritysten lisääntyvät tarpeet kansallispuiston tarjoamalle toimintaympäristölle, mutta myös seikat, jotka rajoittavat kehittämistarpeiden edellyttämiä toimenpiteitä. Monella kansallispuiston käyttäjällä on kehittämissuhteita kansallispuiston toimintaympäristöön, mutta jokaisella käyttäjällä on vastuu siitä, että nämä arvokkaat ympäristöt säilyvät myös tuleville sukupolville.

LÄHTEET

- Ahola, A. & Kivistö, K. 2010a. Oulangan kansallispuiston kävijätutkimus 2009. [Verkkójulkaisu]. Metsähallitus. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 132. Saatavana: <http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b132.pdf>
- Ahola, A. & Kivistö, K. 2010b. Oulangan kansallispuiston yritystutkimus 2009. [Verkkójulkaisu]. Metsähallitus. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 133. Saatavana: <http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b133.pdf>
- Ajankohtaista Pienestä Karhunkierroksesta. 5.1.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 23.3.2010]. Saatavana: <http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=3891>
- Estä jätteen syntymistä. 19.2.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 23.3.2010]. Saatavana: <http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=1667&Item=1048>
- Heinonen, M. (toim.) 2007. Puistojen tila Suomessa: Suomen suojelualueet ja niiden hoito 2000–2005. Metsähallitus.
- Helvetinjärven reitit. 19.1.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 15.3.2010]. Saatavana: <http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=108>
- Kajala, L., Almik, A., Dahl, R., Dikšaitė, L., Erkkonen, J., Fredman, P., Søndergaard, J., Karoles, K., Sievänen, T., Skov-Petersen, H., Viestad, O. I., & Wallsten, P. 2009. Kävijäseuranta luontoalueilla – Pohjoismaiden ja Baltian maiden kokemuksiin perustuva opas. [Verkkójulkaisu]. Metsähallitus. [Viitattu 9.2.2010]. Saatavana: <http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b116a.pdf>
- Kansallispuistot. 26.1.2009. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 23.3.2010]. Saatavana: <http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=100>
- Kansallispuistoyhteistyötä Oulangalta Paanajärvelle -projektin esittely. 22.1.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 8.3.2010]. <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Hankkeet/Rakennerahastohankeet/Kansallispuistoyhteistyot/Sivut/KansallispuistoyhteistyotaOulangaltaPaanajarvelleprojektinesittely.aspx>
- Karhunkierros Retkeilyopas & kartta. 2007. Karttakeskus.

- Kauppila, P. 2007. Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon matkailussa. 2005. [Verkkójulkaisu]. Kuusamo: Naturpolis. [Viitattu 8.2.2010]. Saatavana: http://edu.kuusamo.fi/oamk/tuthan/Matkailun_taloudelliset_vaikutukset_Kuusamossa_2005.pdf
- Kestävän luontomatkailun periaatteet luonnonsuojelualueilla. 1.2.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 9.3.2010]. <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueidenhoitojakaytto/Virkistyskayttojaluontomatkailu/Kestavanluontomatk/Sivut/Kestavanluontomatkailunperiaatteetluonnonsuojelualueilla.aspx>
- Klinkenberg, V. 2009. Oulangan lumoa. National Geographic Suomi. 6/2009, 86–100.
- Korhonen, A. 1895. Veneellä poikki Suomenniemen – seikkailuja Pohjanmaan vesillä ja saloilla. Helsinki: Otava.
- Kulma-hanke: Kulttuuriperintö matkailun voimavaraksi. 23.2.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 7.3.2010]. <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Hankkeet/Rakennerahastohankeet/KULMA/Sivut/KULMA.aspx>
- Local tourism partners. [Verkkosivu]. PAN Parks. [Viitattu 22.3.2010]. Saatavana: http://www.panparks.org/visit/local_tourism_partners
- Luontomatkailualueiden yritystutkimukset. 22.1.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 8.2.2010]. Saatavana: <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Eraasiatjaretkeily/Asiakastieto/Luontomatkailualueidenyritystutkimukset/Sivut/Luontomatkailualueidenyritystutkimukset.aspx>
- Oulangan kansallispuisto. 19.2.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu: 9.2.2010]. Saatavana: <http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=259>
- Oulangan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 2003. [Verkkójulkaisu]. Metsähallitus. [Viitattu 9.2.2010]. Saatavana: <http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b70.pdf>
- Oulangan kulkuyhteydet ja kartat. 7.1.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 12.3.2010]. Saatavana: <http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=263>
- Oulangan luonto. 2.12.2009. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 1.2.2010]. Saatavana: <http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=260>

Oulangan ohjeet ja säännöt. 10.12.2009. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 3.3.2010]. Saatavana:
<http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=267>

Oulangan palvelut. 17.2.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 15.3.2010]. Saatavana:
<http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=266>

Oulanka – kuohujen keskeltä kansallispuistoksi. 2006. Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut.

PAN Parks benefits for local people. [Verkkosivu]. PAN Parks. [Viitattu 22.3.2010]. Saatavana:
http://www.panparks.org/learn/pan_parks_benefits/local_communities_and_businesses

PAN Parks benefits for protected areas. [Verkkosivu]. PAN Parks. [Viitattu 22.3.2010]. Saatavana:
http://www.panparks.org/learn/pan_parks_benefits/protected_areas

Patikkapaikasta potkua retkeilyyn. 17.12.2008. [Oulangan kulkuyhteydet ja kartat 7.1.2010 [Verkkosivu]. Metsähallitus. [Viitattu 5.3.2010].
<http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=259&Item=16412>

Principles and criteria. [Verkkosivu]. PAN Parks. [Viitattu 22.3.2010]. Saatavana:
http://www.panparks.org/learn/apply_for_verification/principles_and_criteria

Simula, S-K. & Lahti, K. 2005. Oulangan ja Paanajärven kansallispuistot: Luonto- ja retkiopas. Metsähallitus.

Suojelu- ja retkeilyalueiden kävijätutkimukset yhtenäisellä tavalla. 22.1.2010. [Verkkosivu]. Metsähallitus.[Viitattu 9.2.2010]. Saatavana:
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Eraasiatjaretkeily/Asiakastieto/Suojelujaretkeilyalueidenkavijatutkimukset/Sivut/Suojelujaretkeilyalueidenkavijatutkimuksetyhtenaisellatavalla.aspx>

LIITTEET

Liite 1. Oulangan kansallispuiston kävijätutkimuslomake

Oulangan kansallispuisto Kävijätutkimus 2009

Täyttöohjeet:

Kävijätutkimuksella kerättävää tietoa käytetään hyväksi Oulangan kansallispuiston kehittämisessä. Toivomme Sinun vastaavan tämän lomakkeen jokaiseen kysymykseen huolellisesti ja pyydämme ottamaan huomioon seuraavat ohjeet:

1. Lue kysymykset huolellisesti.
2. Vastaa kysymyksiin **henkilökohtaisesti** merkitsemällä rasti yhteen vastausympyrään (○). Niissä kysymyksissä, joissa on mahdollista valita useampi vaihtoehto, merkitse vastauksesi vastausruutuihin (□). Joissakin kysymyksissä pyydetään kirjoittamaan vastaus.
3. Kysymykset koskevat **ainoastaan tämänkertaista käyntiäsi** Oulangan kansallispuistossa (katso oheinen kartta).
4. Palauta täytetty lomake aineiston kerääjälle tai sille osoitettuun paikkaan.
5. Lisätietoja antaa Sari Alatossava p. 0205 64 6831 (sari.alatossava@metsa.fi)

KIITOKSET ETUKÄTEEN!

METSÄHALLITUS

1. Milloin saavuit Oulangan kansallispuistoon (katso kartta)?

päivämäärä _____ ja kellonaika _____

2. Kuinka kauan oleskelit tai oleskelet tällä käynnillä

a. Oulangan kansallispuistossa?

(vastaa joko vuorokausina tai tunteina)

noin _____ vrk *tai* _____ tuntia

b. yhteensä Oulangan kansallispuistossa ja sen lähistöllä (kts. kartta)?

noin _____ vrk *tai* _____ tuntia

→ jos vastasit edelliseen kysymykseen (2b.)

enemmän kuin 1 vrk, niin kuinka monta kertaa vierailit tai suunnittelet vierailevasi Oulangan kansallispuistossa tämän matkan aikana?

_____ kertaa

3. Jos yövyit tai aiot yöpyä (muuten siirry kysymykseen 4)

a. Oulangan kansallispuistossa, niin montako yötä vietit tai vietät

autiotuvassa _____ yötä Oulangan leirintäalueella _____ yötä

omassa majoitteessa _____ yötä Oulangan tutkimus-
(laavu, telta tms.) _____ yötä asemalla _____ yötä
muualla, _____ yötä
missä? _____

b. kansallispuiston lähistöllä, esim. matkailukeskuksessa (kts. kartta), niin montako yötä vietit tai vietät

hotellissa _____ yötä omassa mökissä _____ yötä
vuokra- _____ yötä asuntoautossa tai
mökissä _____ yötä -vaunussa _____ yötä
muualla, _____ yötä lomaosakkeessa _____ yötä
missä? _____

4. Missä päin Oulangan kansallispuistoa vierailit tai suunnittelet vierailevasi tällä käynnilläsi?

(merkitse tarvittaessa useampi kohta)

- Kiutakönkään alue (ml. luontokeskus)
- Pieni karhunkierros (Juuman alue)
- Karhunkierros -retkeilyreitti
- Taivalköngäs
- Oulangan kanjoni
- Keroharju
- Kitkanjoki
- Oulankajoki
- muualla, missä? _____

5a. Millä kulkuneuvoilla matkustit kotoasi (loma)kohteeseen? (merkitse kaikki käyttämäsi kulkuneuvot)

- 1 henkilöauto
- 2 henkilöauto ja asuntovaunu tai matkailuauto
- 3 linja-auto 5 juna
- 4 tilausbussi (ryhmämat- 6 lentokone
- 99 muu, mikä? _____

5b. Mitä yllä valitsemistasi kulkuneuvoista käytit viimeisenä saapuessasi kansallispuistoon?

Merkitse numero -> _____

6. Minkälainen seurueesi on tällä käynnilläsi Oulangan kansallispuistossa?

olen yksin → siirry kysymykseen 8.

seurueen koko yhteensä _____ henkilöä
(vastaaja mukaan lukien), joista

alle 15-vuotiaita? _____ henkilöä

alle 15-vuotiaiden syntymävuodet (jos kaikki lähes saman ikäisiä, ilmoita yleisin syntymävuosi)

liikuntaesteisiä? _____ henkilöä

7. Mistä seurueesi pääosin koostuu tällä käynnilläsi Oulangan kansallispuistossa?

(valitse parhaiten kuvaava vaihtoehto)

- oman perheen jäsenistä
- muista sukulaisista
- ystäivistä
- työtovereista
- koululuokasta
- päiväkotiryhmästä
- opiskeluryhmästä
- eläkeläisryhmästä
- ohjelmalveluyrityksen asiakkaista
- kerhosta, yhdistyksestä tms.
- jostakin muusta, mistä? _____

10b. Kuinka tyytyväinen olet kokonaisuudessaan kansallispuiston palveluiden ja rakenteiden määrään?

(5= erittäin tyytyväinen, 4=melko tyytyväinen, 3=ei kumpikaan, 2=melko tyytymätön, 1=erittäin tyytymätön)

5 4 3 2 1

erittäin tyytyväinen ○ ○ ○ ○ ○ erittäin tyytymätön

11. Täytyivätkö tähän käyntiin Oulangan kansallispuistossa liittyvät odotuksesi seuraavien asioiden suhteen?

(5 = erittäin hyvin, 4 = melko hyvin, 3 = keskimukaisesti, 2 = melko huonosti, 1 = erittäin huonosti)

erittäin erittäin
hyvin 5 4 3 2 1 huonosti

luonnonympäristö ○ ○ ○ ○ ○

harrastusmahdollisuudet ○ ○ ○ ○ ○

reitit ja rakenteet ○ ○ ○ ○ ○

12. Onko Oulangan kansallispuisto tällä matkalla matkasi ainoa tai tärkein kohde? yksi matkasi suunnitelluista kohteista?

Muita kohteita ovat: _____

 ennalta suunnittelemaan kohde matkan varrella?

Matkasi pääkohde/pääkohteet ovat: _____

13. Rahankäyttö**Oletko käyttänyt / Tuletko käyttämään rahaa tähän matkaan liittyviin menoihin kansallispuistossa tai sen lähialueella (kts. karttarajaus)?** kyllä (→ vastaa alla oleviin kysymyksiin) en (→ siirry kysymykseen 14)

Ilmoita rastittamalla, arvioitko tässä

 henkilökohtaiset kulusi sekä osuutesi seurueen yhteisistä kuluista**VAI** perheen tai seurueen kokonaiskulut.Ilmoita alla (kohdat A-G), paljonko tähän matkaan liittyviä kuluja sinulla on ollut ja arviolta tulee olemaan **kansallispuistossa ja sen lähialueella**. (Kirjaa riville 0 (nolla), jos sinulla ei ole kyseiseen kohtaan kuuluvia kuluja.)**A polttoaine- ja muut huoltamo-ostokset** _____ €**B paikallismatkojen kustannukset** _____ €
(esim. paikalliset bussi- tai taksimatkat)**C ruoka- sekä muut vähittäiskauppaostokset** _____ €**D kahvila- ja ravintolaostokset** _____ €**E majoittuminen** _____ €**F ohjelma- ja virkistyspalvelut** (esim. opastetut retket, pääsymaksut tilaisuuksiin ja näyttelyihin) _____ €**G muut menot** (esim. kalastus-, metsästys- tai kelausvälineet, varusteiden ja välineiden vuokrat) _____ €**14. Kuinka usein olet käynyt Oulangan kansallispuistossa ennen tätä käyntiä?**

(vastaa kaikkiin soveltuviin kohtiin)

tämä on ensimmäinen kerta

viimeisen viiden vuoden aikana _____ kertaa

milloin ensimmäisen kerran? v. _____

milloin viimeksi? v. _____

15. Onko jokin seuraavista asioista häirinnyt Sinua tämänkertaisella käynnilläsi Oulangan kansallispuistossa? (vastaa jokaiseen vaihtoehtoon)

(5 = ei lainkaan, 4 = melko vähän, 3 = keskimukaisesti, 2 = melko paljon, 1 = erittäin paljon)

ei erittäin en
lainkaan 5 4 3 2 1 paljon osaa
sanoa

maaston kuluneisuus ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

maaston roskaantuneisuus ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

luonnonympäristön käsittely ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

liiallinen kävijämäärä ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

muiden kävijöiden käyttäytyminen ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

jokin muu, mikä? ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

16. Pysyvän asuinpaikkasi postinumero ja asuinkuntasi?

[_____] _____

17. Sukupuoli? mies nainen**18. Syntymävuotesi?**

[_____]

19. Ammatillinen koulutus? (merkitse korkein taso) ammattikoulu opistotasoinen tutkinto alempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto ylempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto ei ammatillista tutkintoa

20. Mistä sait tietoa Oulangan kansallispuistosta?

(voit merkitä usean vaihtoehdon)

- Metsähallituksen luontokeskuksesta tai asiakaspalvelupisteestä
- tuttavilta, ystävilta tai sukulaisilta
- Metsähallituksen www-sivuilta (www.metsa.fi tai www.luontoon.fi)
- muilta www-sivuilta
- esitteistä tai oppaista (retkeilyopas, ym)
- TV- / radio-ohjelmista tai lehtiartikkeleista
- seudun matkailutoimistosta tai matkailuinfosta
- alueen yrityksiltä (esim. ohjelmapalvelut, majoitus)
- puisto on minulle entuudestaan tuttu
- elektronisesta infopisteestä (Patikkapaikka)
- muualta, mistä _____

***1. Oletko kiinnostunut alueen kulttuuriperinnöstä?**

(voit merkitä usean vaihtoehdon)

- vanhasta maankäytöstä (asutus- ja metsienkäyttöhistoria)
- eräkulttuurista (entisajan metsästys, kalastus, keräily)
- saamelaiskulttuurista
- sotahistoriasta
- muinaisjäännöksistä (arkeologisista kohteista)
- alueen innoittamasta taiteesta (maalauksista, musiikki)
- luonnonsuojelun historiasta
- retkeilyperinteestä
- alueeseen liittyvistä tarinoista
- niittykulttuurista
- jostakin muusta alueen historiaan ja kulttuuriin liittyvästä aiheesta, mistä? _____

***2. Millä tavoin haluaisit tutustua alueen kulttuuriperintöön ja historiaan?** (voit merkitä usean vaihtoehdon)

- opastetulla kierroksella
- käymällä perinnetilalla tai -paikassa
- osallistumalla kulttuuriperintötapahtumaan tai -talkoisiin
- jotenkin muuten, miten? _____
- omatoimisesti esitteen tai opaskirjan avulla
- aiheesta kertovalla luontopolulla
- nettisivujen (luontoon.fi) kautta

KIITOKSIA VASTAUKSISTASI!

Mikäli haluat esittää muita ajatuksiasi, niin kirjoita niitä tähän.

Aineiston kerääjä täyttää:

numero	paikka	kävijä	haastattelija	posti	nimikirjaimet	pvm	kellonaika

Liite 2. Oulangan kansallispuiston yritystutkimuslomake

Metsähallitus Pohjanmaan luontopalvelut

Luottamuksellinen

Haastattelulomakkeen nro _____

Vastauspäivämäärä _____

OULANGAN KANSALLISPUISTON YRITYSTUTKIMUS 2009

Täyttöohjeet:

Yritystutkimuksella kerättävää tietoa hyödynnetään Oulangan kansallispuiston kehittämisessä. Tiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia ja tulokset raportoidaan siten, että yksittäisen yrityksen tiedot eivät ole niistä pääteltävissä. Toivomme teidän vastaavan tämän lomakkeen jokaiseen kysymykseen huolellisesti ja pyydämme ottamaan huomioon seuraavat ohjeet:

1. Lukekaa kysymykset huolellisesti.
 2. Vastatkaa kysymyksiin **yrityskohtaisesti** merkitsemällä yksi rasti vastausympyrään (○). Niissä kysymyksissä, joissa on mahdollista valita useampi vaihtoehto, merkitkää vastauksenne vastausruutuihin (□). Joissakin kysymyksissä pyydetään kirjoittamaan vastaus.
 3. Tulemme haastattelemaan teitä erikseen sovittuna aikana, joten lomakkeen täyttäminen etukäteen ei ole välttämätöntä. Toivomme kuitenkin, että ehtisitte tutustumaan kysymyksiin ennen haastattelua.
 4. Lisätietoja antaa Katriina Kivistö (katriina.kivisto@metsa.fi) ja Sari Alatosava p. 0205 64 6831 (sari.alatossava@metsa.fi)
-
-

TAUSTATIEDOT YRITYKSESTÄ

1. Yrityksen

nimi _____

perustamisvuosi _____

yhteistyösopimuksen numero _____

Y-tunnus _____

2. Vastaajan

nimi _____

asema tai tehtävä yrityksessä _____

vastauspäivämäärä _____ . _____ . 20 _____

3. Yrityksen toimialue (merkitkää tarvittaessa useampi kohta)

koko Suomi

joku lääni tai läänit, mikä tai mitkä? _____

joku maakunta tai -kunnat, mikä tai mitkä? _____

Kuusamon kaupunki

Sallan kunta

Posion kunta

muu kunta, mikä? _____

4. Yrityksen päätoimialat tärkeysjärjestyksessä (1=tärkein, 2=seuraavaksi tärkein jne.)

_____ majoituspalvelut

_____ kulttuuripalvelut

_____ ravitsemispalvelut

_____ virkistys- ja viihdepalvelut

_____ henkilöliikennepalvelut

_____ sekalaiset matkailupalvelut

_____ matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- ja

_____ muu, mikä? _____

matkaopaspalvelut

5. Mitkä ovat tärkeimmät yrityksenne tarjoamat palvelut ja aktiviteetit? (nimeä korkeintaan 3)

a.) yleensä: _____

b.) kansallispuistossa/suojelualueilla: _____

ASIAKKAAT

6a. Mikä osuus yrityksenne asiakkaista on

suomalaisia	_____ %	omatoimisia	_____ %
ulkomaalaisia	_____ %	matkanjärjestäjän	_____ %
		kautta	_____ %
yhteensä	100 %	yhteensä	100 %

6b. Miten asiakaskuntanne jakautuu kansallisuuksittain? Ilmoita tärkeimmät kansallisuudet sekä niiden osuudet kaikista ulkomaalaisista asiakkaistanne.

brittejä	_____ %	muita, mitä?	_____ %
saksalaisia	_____ %	muita, mitä?	_____ %
hollantilaisia	_____ %	muita, mitä?	_____ %
ranskalaisia	_____ %	muut	_____ %
venäläisiä	_____ %	yhteensä	100 %

6c. Onko asiakaskunnassanne tapahtunut muutoksia viime aikoina tai arvioitko muutoksia tapahtuvan lähitulevaisuudessa? Jos kyllä, niin arvioi muutoksen syitä?

7a. Kuinka asiakaskuntanne jakaantuu vuodenajoittain?

kesä (1.6.-31.8.)	_____ %
syksy (1.9.-31.10)	_____ %
talvi (1.11.-28.2.)	_____ %
kevättalvi (1.3.-15.4.)	_____ %
kevät (16.4.-31.5.)	_____ %
yhteensä	100 %

7b. Onko asiakkaiden kausittaisessa jakautumisessa tapahtunut muutoksia? Onko omatoimiasiakkaiden ja matkanjärjestäjien kautta tulevien asiakkaiden välillä eroa kausittaisen jakautumisen suhteen?

HENKILÖSTÖ

8. Yrityksenne työntekijöiden ja henkilötyövuosien määrä vuonna 2008

vakituinen henkilöstö _____ henkilöä ja noin _____ henkilötyövuotta
määräaikainen henkilöstö _____ henkilöä ja noin _____ henkilötyövuotta

9. Millaisesta koulutuksesta yrityksenne voisi olla kiinnostunut seuraavan 5 vuoden aikana?

- alueen luonto ja lajisto
 - alueen kulttuuriperintö ja historia
 - opaskoulutus
 - turvallisuusasiat
 - laatu- ja ympäristöasiat
 - muu, mikä? _____
-
-
-

OULANGAN ALUE

10a. Käytättekö seuraavia kohteita yritystoiminnassanne?

Oulangan kansallispuisto

Oulankajoki Jos kyllä, miten? _____

Kitkanjoki Jos kyllä, miten? _____

Kiutaköngkään alue Jos kyllä, miten? _____

Oulangan kanjoni Jos kyllä, miten? _____

Juuman alue Jos kyllä, miten? _____

Muu Metsähallituksen kohde (kts. kartta)

Muu _____ Jos kyllä, miten? _____

Muu _____ Jos kyllä, miten? _____

10b. Aiotteko seuraavan viiden vuoden aikana laajentaa toimintaanne tai tuotteitanne muihin alueen suojelukohteisiin? Jos aiotte, niin mihin?

11. Minkälaisia toimintoja yrityksenne harjoittaa (tekee itse, ei osta alihankintana) kansallispuistossa/suojelualueilla, ja millä niistä yrityksellänne on voimassa oleva Kuluttajaturvallisuuslain (2004) mukainen turvallisuussuunnitelma?

	turvallisuussuunnitelma		turvallisuussuunnitelma
☐ sauvakävely	☐	☐ kiipeily ja laskeutuminen	☐
☐ retkeily	☐	☐ melonta	☐
☐ kalastus (kesä)	☐	☐ koskenlasku	☐
☐ murtomaahiihto	☐	☐ maastopyöräily	☐
☐ lumikenkäily	☐	☐ kulttuuriperintöön tutustuminen	☐
☐ moottorikelkkailu	☐	☐ välinevuokraus	☐
☐ koiravaljakkoajelu	☐	☐ kahvilatoiminta	☐
☐ poroajelu	☐	☐ ruoka- tai ravitsemispalvelut	☐
☐ vaellus /yöpyminen maastossa	☐	☐ majoitus	☐
☐ ratsastus	☐	☐ _____	☐
☐ metsästys	☐	☐ _____	☐
☐ pilkkiminen	☐	☐ _____	☐

12. Kuinka tärkeänä pidätte Oulangan kansallispuistoa yrityksenne toiminnan kannalta?

(5= erittäin tärkeä, 4=melko tärkeä, 3=keskinkertainen, 2=vähän tärkeä, 1=ei lainkaan tärkeä)

5 4 3 2 1
erittäin tärkeä ○ ○ ○ ○ ○ ei lainkaan tärkeä

13. Kuinka suuren osuuden yrityksenne asiakkaista arvioitte olevan myös kansallispuiston asiakkaita?

_____ %

14a. Arvioika seuraavien Oulangan kansallispuiston palveluiden <u>laatua</u> (5 = erittäin hyvä, 4 = melko hyvä, 3 = keskinkertainen, 2 = melko huono, 1 = erittäin huono)							emme ole käyttäneet palvelua
	erittäin hyvä	5	4	3	2	1	erittäin huono
palvelurakenteet alueen sisään tuloväylillä (pysäköinti- ja rantautumispaikat jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
palvelurakenteet maastossa (tulentekopaikat, polut, ladut, laiturit, sillat, puukatokset, käymälät)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
rakenteiden ja reittien turvallisuus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
maasto-opasteet (infotaulut, viitoitus)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
polttopuuhuolto	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jätehuolto (käymälät, jätepiest, yleinen siisteys)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
erityisryhmien palvelut (esim. liikuntaesteiset)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsähallituksen henkilöstön yhteistyö yrittäjien kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opastusaineiston laatu ja saatavuus (esitteet ja muu aineisto)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luontoon.fi -sivuston hyödyllisyys	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsähallituksen tarjoama koulutus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kerro, miksi jokin on erityisen hyvää tai huonoa:

14b. Kuinka tyytyväisiä olette kokonaisuudessaan kansallispuiston palveluiden ja rakenteiden määrään?

(5= erittäin tyytyväinen, 4=melko tyytyväinen, 3=ei kumpikaan, 2=melko tyytymätön, 1=erittäin tyytymätön)

erittäin tyytyväinen 5 4 3 2 1 erittäin tyytymätön

Kerro miksi?

15. Mitä toiveita teillä on Oulangan kansallispuiston kehittämiseksi (palvelut, rakenteet ja ympäristö), jotta se vastaisi paremmin yrityksenne tarpeita?

YLEINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA MATKAILUYRITYSTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

16. Toimintaympäristö on mielestäni

(5 = erittäin hyvä, 4 = melko hyvä, 3 = kesinkertainen, 2 = melko huono, 1 = erittäin huono)

	erittäin hyvä	5	4	3	2	1	erittäin huono
matkailualan yrittäjyyden toimintaedellytyksien suhteen yleisesti Suomessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yrittäjyyden toimintaedellytyksien suhteen maakunnallisesti tai seudullisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yrittäjyyden toimintaedellytyksien suhteen alueen sijaintikunnassa tai -kunnissa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
alueen yrittäjien keskuudessa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yhteistyössä Metsähallituksen kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omassa yrityksessä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Teettekö yhteistyötä muiden Oulangan alueen yritysten kanssa?

(5= erittäin paljon, 4=melko paljon, 3=jonkin verran, 2=melko vähän, 1=ei lainkaan)

erittäin paljon 5 4 3 2 1 ei lainkaan

18. Millaisissa asioissa teette yhteistyötä Oulangan alueen muiden yritysten kanssa?

1 markkinointi

2 myynti

3 kalusto

4 tapahtumat

5 tuotteet

6 tuotekehitys

7 majoituspalvelut

8 ruokailupalvelut

9 ohjelmapalvelut

10 kuljetuspalvelut

11 muu, mikä?

12 muu, mikä?

19. Kuinka paljon teette luontomatkailuun liittyvää yhteistyötä Oulangan alueella?

Yrityksellä on _____ kpl alihankkijoita.

Yrityksellä on _____ kpl tasavertaista yhteistyökumppania (asiakkaat maksavat suoraan ko. yrittäjälle)

Yritys toimii alihankkijana _____ (kpl) yritykselle.

METSÄHALLITUKSEN TUOTTAMA MATERIAALI**20. Mistä yrityksenne hakee tietoa Oulangan kansallispuistosta? (voit merkitä usean vaihtoehdon)**

- Metsähallituksen luontoon.fi-sivustolta
- Metsähallituksen yleisiltä www-sivuilta (www.metsa.fi)
- Ruka-Kuusamon alueen www-sivuilta (www.ruka.fi)
- retkikartta.fi -sivustolta
- alueellisilta www-sivuilta (Kuusamo, Posio, Salla)
- muilta www-sivuilta, mistä: _____
- esitteistä tai oppaista (retkeilyopas, ym)
- muualta, mistä _____

21a. Miten hyödyllisenä pidätte Metsähallituksen Oulangan kansallispuistosta ja sen luontoarvoista tuottamaa tietoa?

(5=erittäin hyödyllinen, 4=melko hyödyllinen, 3=keskinkertainen, 2=vain vähän hyödyllinen, 1=ei lainkaan hyödyllinen)

	erittäin hyödyllinen	5	4	3	2	1	ei lainkaan hyödyllinen	emme ole käyttäneet palvelua
luontoon.fi (esim. kohdekuvaukset)		○	○	○	○	○		○
kansallispuistot-lehti		○	○	○	○	○		○
patikkapaikka eli elektroninen infopiste		○	○	○	○	○		○
esitteet ja muu painettu materiaali		○	○	○	○	○		○

21b. Millaista tietoa ja missä muodossa kaipaisitte tietoa kansallispuistosta ja sen erityispiirteistä omaa markkinointianne varten?

KESTÄVÄ LUONTOMATKAILU

22a. Arvioikaa oheisessa liitteessä olevia kestävän luontomatkailun periaatteita Metsähallituksen suojelualueilla. Vastatkaa jokaiseen kohtaan.
 (5 =erittäin hyvä, 4 =melko hyvä, 3 =ei kumpikaan, 2 =melko huono, 1 =erittäin huono)

	erittäin hyvä	5	4	3	2	1	erittäin huono
Kuinka hyväksyttävänä pidätte periaatteita yleisesti?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuinka hyvin periaatteet sopivat yrityksenne omaan toimintaan?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuinka toteuttamiskelpoisina pidätte periaatteita?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuinka selkeitä ja ymmärrettäviä periaatteet ovat?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22b. Arvioikaa miten kestävän luontomatkailun periaatteiden toteuttamisessa on onnistuttu. Miten hyvin onnistui/onnistuivat:
 (5 =erittäin hyvin, 4 =melko hyvin, 3 =ei kumpikaan, 2 =melko huonosti, 1 =erittäin huonosti)

	erittäin hyvin	5	4	3	2	1	erittäin huonosti
yritys ja sen asiakkaat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yrittäjien sidosryhmät	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
alueen yritysverkosto	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsähallitus	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Onko yrityksenne kiinnostunut olemaan PAN Parks Local Partner?

- kyllä, yrityksemme on jo paikallinen kumppani
- kyllä, yrityksemme on kiinnostunut ryhtymään paikalliseksi kumppaniksi
- ei miksi ei?

TULEVAISUUS

Tämän osion kysymyksissä aikajänne on 5 vuotta.

24. Minkälaiset tulevaisuuden näkymät yrityksellänne on toiminnan kasvun suhteen?

(5= kasvaa merkittävästi, 4=kasvaa jonkin verran, 3=pysyy ennallaan, 2=supistuu jonkin verran, 1=supistuu merkittävästi)

Yrityksen toiminta kasvaa merkittävästi 5 4 3 2 1 supistuu merkittävästi

25. Minkälaiset tulevaisuuden näkymät yrityksellänne on henkilöstömäärän suhteen?

(5= kasvaa merkittävästi, 4=kasvaa jonkin verran, 3=pysyy ennallaan, 2=supistuu jonkin verran, 1=supistuu merkittävästi)

Yrityksen henkilöstömäärä kasvaa merkittävästi 5 4 3 2 1 supistuu merkittävästi

26. Kuinka tärkeänä pidätte Oulangan kansallispuistoa yrityksenne toiminnan kannalta seuraavien vuosien aikana?

(5= erittäin tärkeä, 4=melko tärkeä, 3=ei kumpikaan, 2=vain vähän tärkeä, 1=ei lainkaan tärkeä)

erittäin tärkeä 5 4 3 2 1 ei lainkaan tärkeä

27. Kuinka arvioitte alueen matkailun kehittyvän seuraavan viiden vuoden?

(5= kasvaa merkittävästi, 4=kasvaa jonkin verran, 3=pysyy ennallaan, 2=supistuu jonkin verran, 1=supistuu merkittävästi)

Matkailu Kuusamo -Lapland alueella kasvaa merkittävästi 5 4 3 2 1 supistuu merkittävästi

Matkailu Oulangan kansallispuiston alueella 5 4 3 2 1

28. Oletteko kiinnostuneita lisäämään yrityksenne toimintaa tai kehittämään uusia tuotteita Oulangan kansallispuistossa? Näettekö kansallispuistossa hyödyntämättömiä mahdollisuuksia? Mitä edellytyksiä kansallispuistosta/toimintaympäristöstä mahdollisesti puuttuu?

ALUEEN KULTTUURIPERINTÖ JA PAANAJÄRVEN KANSALLISPUISTO

29a. Hyödynnetäänkö kulttuuriperintöä alueen matkailussa?

(5 = erittäin paljon, 4 = melko paljon, 3 = keskimääräisesti, 2 = melko vähän, 1 = ei lainkaan)

erittäin paljon 5 4 3 2 1 ei lainkaan

Koetteko, että alueen kulttuuriperinnössä on vielä matkailullisesti hyödyntämättömiä mahdollisuuksia?

Tuoko alueen kulttuuriperinnön tuntemus yrityksellenne/ yrityksenne tuotteelle lisäarvoa?

Aikooko yrityksenne jatkossa hyödyntää alueen kulttuuriperintöä toiminnassaan?

29b. Onko yrityksellänne tarvetta kulttuuriperintöön liittyvälle materiaalille? Minkälaista materiaalia kaipaisitte ja missä muodossa? (esim. sähköinen vs. paperi)

30. Toimiiko yrityksenne Venäjällä ja erityisesti Paanajärven kansallispuiston alueella?

kyllä, mitä tuotteita? _____

ei, mutta yrityksemme on kiinnostunut toimimaan alueella

ei yrityksemme ei ole kiinnostunut toimimaan alueella

Toiveita Paanajärven kansallispuiston kehittämiseen:

Saako lomakkeella kerättyjä tietoja käyttää opinnäytetyössä? Tietoja käytetään luottamuksellisesti siten, että yksittäisen yrityksen tiedot eivät ole niistä pääteltävissä.

Kyllä

Ei

